БҮХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

Бурят Үнэн

КПСС-эй Бурядай обкомой, Улан-Удын горкомой,
Бурядай АССР-эй Верховно Соведэй орган

№ 182 (9014)
АВГУСТЫН 5
СРЕДА
1959 он

Сэн 20 мүнгэн.

Н. С. Хрущевой США-да, Дуайт Д. Эйзенхауэрай СССР-тэ айлшалалсаха тушаа

Холбоото Штадуудай Президент 1959 оной сентябрьда албанай хэрэгээр Холбоото Штадта СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Н. С. Хрущевые айлшалхыень уриба. Н. С. Хрущев энэ уряалыень ехэ ханангяар хүлеэн абаа.

Энэ жэлэй намарай һүүл багта албанай хэрэгээр СССР-тэ айлшалха тухай Н. С. Хрущевой уряалые Президент мүн лэ ехэ ханангяар хүлеэн абаба.

Н. С. Хрущев Вашингтондо хоёр гү, али гурбан үдэрэй туршада байха, мүн Холбоото Штат соогуур арбаад үдэрэй туршада аяншалха юм. Н. С. Хрущев Президенттэй али алиндаа хамаатай асуудалнуудаар үгэеэ ойлголсохо тухай юрын хөөрэлдөө хэхэ юм.

Н. С. Хрущев Холбоото Штат соогуур аяншалха үедөө оронииень, тэрэнэй арадые өөрөө хараха, ажабайдалтайнь танилсаха аргатай байха юм.

Президент Эйзенхауэр Москвада байд гээд, мүн Советскэ Союз соогуур нэгэ хэдэн үдэрэй туршада аяншалха юм. Энэ хадаа хани харилсаагаа һайжаруулха асуудалаар СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэтэй үгэеэ ойлголсохын тулада хөөрэлдэхэ байна.

Президент Эйзенхауэр Советскэ Союз соогуур аяншалха үедөө оронииемнай, арад зонииемнай өөрөө хараха, ажабайдалтаймнай мүн танилсаха аргатай байха.

Болохоёо байгаа айлшалалганууд США болон СССР-эй хоорондохи харилсаае һайжаруулгада, эб найрамдалай хэрэгтэ туһалха байһандань найдажа байһанаа хоёр правительство мэдүүлээ.

ПАРТИЙНА ХИНАЛТЫН АРГА МЕТОДЫЕ ҺАЙЖАРУУЛЖА БАЙХА

Долоон жэлэй түсэбые дүүргэхын түлөө тэмсэл үдэрһөө үдэртэ үргэлжэжэ байна. Коммунистическэ партиин долоон жэлэй түсэбые болзорһоонь урид дүүргэхын түлөө, коммунизм байгуулхын түлөө тэмсэлдэ совет арадай бүхы хүсэ шадалые, зохёон байгуулхы эдэбхи үүсхэлые элсүүлнэ.

XXI съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлхэ зуураа, манай партиин социалистическэ демократиие, үргэн олониитэ арад зониий эдэбхи үүсхэлые бүхы хэмжээгээр хүгжөөхые, гүрэниие хүтэлбэрилхэ хэрэгтэ, ажахын, соёл культурын байгуулалгада ниитын организацинуудай, бүхы ажалшадай эдэбхитэйгээр хабаадахые түйлана.

Табигдаһан шэнэ ехэ зорилгонууд партийна организацинуудай, коммунист бүхэнэй үүргэ болон харюусалга дээшэлүүлхые, парти доторой демократиие хүгжөөхые, партийна олониитын эдэбхиие бүри дээшэлүүлхые эринэ. Эдэбхи үүсхэлтэйгээр ажаллаха, үйлэдбэриин дэбжэлтэ түйлаха, дутуу дундануудта эбсэшэгүйгөөр хандаха оршон байдал коллектив дотороо байгуулха гээшэ партийна организаци бүхэнэй уялга мүн.

Ажабайдалтай нягта холбоотой, тодорхой, зорилго түгэлдэр байгаал һаа, партийна хүдэлмэри баян аша үрэтэй байха. Мүнөө партийна организацинуудай ажал-ябуулгын эгээл шухала зорилго гэбэл, партиин XXI съездын хараалһан техническэ дэбжэлтэ түйлаха гэһэн түсэб бодото дээрэнь бэелүүлгэ хадаа долоон жэлэй түсэбые амжалтатайгаар дүүргэхэ шиидхэхы эрхэ нүхэсэл гэжэ тоолоод, тэрэниие бэелүүлхын тула эмхидхэлэй хүдэлмэри һайжаруулха шухала тэжэ КПСС-эй ЦК-гэй июниин Пленум шана. Техническэ дэбжэлтын түлөө тэмсэлдэ Совет ороной бүхы ажалшад хабадуулагдаха зэргэтэй.

Парти, правительствын заабаринуудай дүүргэлтые хинаха, эмхидхэхэ хэрэгые манай парти түйлай ехэ удхашанартай дээрэ хододоо тоолодог юм. Мүнөө коммунизм үргэн далайсатайгаар байгуулха шатадаа манай ороной ороод байхадань, шиидхэбэринүүдэй дүүргэлтын хойноһоо хинаха гээшэ онсо шухала удхашанартай болоод байна. Гүрэнэй, партийна, ажахын бүхы организацинуудта парти, правительствын шиидхэбэринүүдэй дүүргэлтын хойноһоо хиналтаяа бүри шангадхаха, шиидхэбэринүүдэй дүүргэлтые хинаха, шалгаха асуудалнуудые бүхы партийна организацинууд гол анхаралдаа абаха ёһотой гэжэ ЦК-гэй июниин Пленум уряалаа.

Олониитын зүгһөө хиналта хэхэ гээшэ илангаяа ехэ аша үрэтэй юм. КПСС-эй Уставай ёһоор, үйлэдбэриин, худалдаа наймаанай предприятинуудай партийна эхин организацинууд захиргаанайнгаа ажал-ябуулгын хойноһоо хинан шалгаха эрхэтэй юм. Гэбэшье Устав дотор энэ хинаха эрхэнь тодорхойлогдоогүй, тиимэ дээрэһээнь олон организацинууд энэ эрхэеэ хангалтагүйгөөр эдлэдэг байгаа. Мүнөө бэелүүлэгдэжэ байһан хиналта шэнэ зорилгонуудта, шэнэ эрилтэнүүдтэ хүсэд дүүрэн харюусанагүй. Энээниие хараадаа абаад, захиргаанай ажал-ябуулгын хойноһоо парторганизацинуудай хинаха эрхэ бэелүүлхэ талаар комиссинуудые үйлэдбэриин, худалдаа наймаанай предприятинуудай эхин парторганизацинуудта байгуулха тухай тогтоол КПСС-эй Центральна Комитет баталан абаа.

Партийна хиналтын шэнэ арга метод тухай КПСС-эй ЦК-гэй тогтоолые коммунистнууд халуунаар дэмжэн угтаба. Мүнөө үедэ промышленна, транспортна, барилгын, худалдаа наймаанай предприятинуудай, тэрэшэлэн проект табидаг организацинуудай, конструкторска бюро, предприяти болон барилгануудай захилые дүүргэдэг научно-шэнжэлэлгын институдай партийна эхин организацинуудай дэргэдэ захиргаанай ажал-ябуулгын хойноһоо парторганизацинуудай хинаха эрхэ бэелүүлхэ талаар комиссинууд байгуулагдажа байна. Тэдэнэй олонхинь мүнөө хүдэлмэрилжэ эхилээ. Комиссиин составта һайн бэлэдхэлтэй, ёһо гуримые һайса мэдэхэ, гүрэн болон арадай эрилтые гүнзэгыгөөр ойлгодог эдэбхитэй коммунистнууд һунгагдана.

Эдэ комиссинуудай хүдэлмэриин түрүүшын дүй дүршэл ехэ һайшаалтай. Нэн түрүүшээр дүй дүршэлынь юун тухай гэршэлжэ үгэнэб гэхэдэ, партиин Центральна Комитедэй үүсхэһэн энэ һайн арга метод ажабайдалда шухала удхашанартай, һайн үрэ дүн үгэнэ, үйлэдбэреэ бүри һайнаар хүтэлбэрилхэдэнь, эмхидхэлэй хүдэлмэриие һайжаруулхадань партийна организацинуудта туһална. Хиналтын комиссиин хүдэлмэри предпрятинуудай ажал-ябуулгые һайжаруулна, шүүмжэлэл болон өөрыгөө шүүмжэлгые дэлгэрүүлгэдэ туһална. Дутуу дундануудые түргөөр элирүүлхэ, усадхаха, шэнэ арга боломжонуудые ашаглалгада һаад хэдэг бүхы юумые зайсуулха хэрэгтэ туһална.

Партийна хиналтын олон арга методые зүбөөр, һайнаар хэрэглэхэ, комиссинуудай хүдэлмэриие зүб тээшэнь саг үргэлжэ шэглүүлжэ байха, тэдэнэй эдэбхи үүсхэлые бүхы хэмжээгээр дэмжэжэ байха гээшэ партийна организацинуудай уялга болоно. Комиссинуудай гол зорилго гэбэл, үйлэдбэриингөө даалгабаринуудые, гүрэнэй захилнуудые номенклатурын ёһоор, эрхим шанартай продукци үгэхэ түсэбөө предприятиин саг соогоо дүүргэжэ байхын хойноһоо саг үргэлжын хиналта хэжэ байха, техническэ дэбжэлтын түлөө тэмсэхэ, бүхы хүдэлмэрилэгшэдэй зүгһөө гүрэнэй журамые нарин нягтаар сахижа байхын хойноһоо хинаха, нютагайнгаа талые үлүүсэ баримталха ябадалтай, шэнэ юумэндэ дурагүй заншалтай тэмсэжэ байха болоно. Тиихын тула тэдэнэр ехэ эрхэтэйшье, арга боломжотойшье. Имагтал эдэ эрхэ болон арга боломжонуудаа шадабаритайгаар хэрэглэхэ хэрэгтэй. Комиссиин харюусалга ехэтэйгээр, тодорхойгоор, ажалдаа оролдосотойгоор хандадаг байхынь хойноһоо партийна организацинууд анхаралаа табижа байха уялгатай. Ажал хэрэгтээ эзэн ёһоор хандаха, партийна шиидхэбэринүүдые бэелүүлхын түлөө эдэбхитэйгээр, шангаар тэмсэхэ, дутагдалнуудые сүм усадхаха гээшэ хиналтын гол шухала зорилго болоно.

Захиргаануудай ажал-ябуулгын хойноһоо парторганизацинуудай хинаха эрхые бэелүүлхэ талаар комиссинуудай хүдэлмэри хадаа олониитын зүгһөө хэгдэдэг хиналта гээшэ. Имагтал олониитын хабаададаг, дутагдалнуудтай тэмсэхэ хэрэгтэ бүхы ажалшадые, профсоюзай болон комсомолой эдэбхитэдые, хүдэлмэришэд болон мэргэжэлтэдые үргэнөөр хабаадуулдаг, мүн ниитын бусад олон янзын хиналтатай нягта холбоотой байһан туладаа тэрэ ехэ хүсэтэй.

Нютагай партийна органууд предприятинуудай хүдэлмэриин хойноһоо хиналта хэхэдэнь партийна эхин организацинуудта туһалха, комиссинуудые али болохоор дэмжэхэ, тэдэнэй оруулһан һанамжа, дурадхалнуудта бүдүүлиг ёһоор хандаха ябадалда эрид эсэргүү байха, комиссинуудай алдуу эндүү гаргахагүйень оролдохо зорилготой. Гэхэ зуура, хиналтын комиссинуудые эмхидхэхэдээ, мүн тэдэнэй ажал хэрэгтэ зарим газарта комиссинууд тухай Дүримые эбдэхэ ушар гарана. Комиссинуудай зарим гэшүүд захиргаание алад гаража, захяа заабари үгэһэн баримтанууд бии. Иигэжэ хүтэлбэриин ленинскэ ёһо гуримые эбдэнэ. Нүгөө талаһаань абахада, ажахын зарим хүтэлбэрилэгшэд комиссиин дурадхалнуудта анхаралгүйгөөр хандажа, зохихо хэмжээнүүдые саг соонь абанагүй. Эдэ мэтын баримтануудтай партийна комитедүүд, партийна организацинууд эбсэхэ ёһогүй.

Зарим комиссинуудай зүгһөө хүдэлмэреэ бусадһаа амяарлуулха гэһэн эрмэлзэлгые уридшалан зайсуулха хэрэгтэй. Юуб гэхэдэ, комиссинууд парторганизацинуудта мэдэлгүй тусхай хиналтын орган бэшэ, харин КПСС-эй Уставаар хараалагдаһан захиргаанай ажал-ябуулгые хинаха эрхэеэ партийна эхин организацинуудай бэелүүлхэ арга мүн гээшэ.

Олониитын зүгһөө хэгдэдэг хиналта хадаа долоон жэлэй түсэбые дүүргэхын түлөө тэмсэлдэ партийна организацинуудай хүсэтэ зэбсэг, хүдэлмэриин дутагдалнуудтай, шэнэ юумэндэ һаад хэхэ, нютагайнгаа талые үлүүсэ баримталха, гүрэнэй журамые эбдэхэ ябадалтай тэмсэхэ хэрэгтэ эгээл һайн зэбсэг мүн. Энэ зэбсэгэйнгээ хододоо хурса, дайшалхы талаараа бэлэн байха тухай оролдохо шухала.

Партийна организацинууд хиналтын комиссинуудай хүдэлмэридэ гол анхаралаа ходо хандуулжа байха, һайн эдэбхи үүсхэлыень дэмжэхэ, дутагдалнуудыень зайсуулха, һайн дүй дүршэлыень согсолжо, үргэнөөр тараажа байха зэргэтэй.

(«Правдын» августын 3-най түрүү бэшэгһээ).

Уласхоорондын кинофестиваль Москвада нээгдэбэ

Москвада В. И. Ленинэй нэрэмжэтэ стадионой спортын ордон соо уласхоорондын кинофестиваль августын 3-да баяр ёһололой оршон байдалда нээгдэбэ.

СССР-эй Культурын министр Н. А. Михайлов фестиваль нээхэ зуураа, харин гүрэнүүдэй олон тоото делегадууд болон айлшадые амаршалаад, Москвада боложо байһан фестивалиин амжалтатайгаар үнгэрхэ, бүхы дэлхэйн арадуудай хоорондын хани харилсаае һайжаруулгада туһалха байһандань найдажа байһанаа мэдүүлээ.

СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Н. С. Хрущевой амаршалгын бэшэгые Н. А. Михайлов уншаба. Москвада боложо байгаа кинофестиваль эб найрамдалай болон хүн түрэлтэнэй аша туһын түлөө тэмсэлдэ искусствын бүхы ажал-ябуулагшадай саашадаа хүсэеэ нэгэдүүлгэдэ тон һайнаар туһалһай гэжэ хүсэжэ байһанаа Советскэ правительствые толгойлогшо мэдүүлһэн байна.

Москвада боложо байгаа уран һайханай болон документальна фильмнүүдэй фестивальда 50 оронууд хабаадана. 94 кинофильм конкурсдо табигдаһхай.

(ТАСС).

Москвада боложо байһан уласхоорондын кинофестивальда хабаадагшадта

Советскэ Союзай ниислэл—Москвада уласхоорондын кинофестивальда суглараһан дэлхэйн олон оронуудай киноискусствын ажал-ябуулагшадые Советскэ правительствын үмэнэһөө халуунаар амаршалнаб.

Соёл культурын талаар хани ёһоной холбоо барисаагаа, хани харилсаагаа хүгжөөлгэ, соёл культурынгаа баялигуудые халан абалсалгаяа үргэдхэлгэ хадаа ондо ондоо оронуудай арадуудай хоорондоо бэе бэеэ һайнаар ойлголсоходонь, бата бэхи эб найрамдалай түлөө тэмсэлдээ хүсэ шадалаа нэгэдүүлхэдэнь туһална гэжэ манай орон дотор һайнаар мэдэдэг.

Олон янзын искусствын түрүү ажал-ябуулагшад хүн түрэлтэнэй һаруул һайхан хүсэл эрмэлзэлгын түлөө эдэбхитэйгээр тэмсээ, мүнөөшье тэмсэжэ байна. Бүмбэрсэг дэлхэйн бүхы арадуудай хани барисаа байгуулха, амгалан ёһоор зэргэ оршон ажаһууха ёһо гуримуудай илахын тула киноискусство сэгнэшэгүй ехэ арга боломжотой юм.

Мүнөө үедэ кино эгээн шухала, олониитые эгээн олоор хабаадуулдаг искусство болонхой. Юуб гэхэдэ, тэрэ олон миллион хүнүүдэй оюун ухаанда, сэдьхэлдэ нүлөөгөө үзүүлэн, тэдэнэй ухаан бодол болон сэдьхэл зүрхэндэ хандана. Киноискусство—оюун ухаанай түгээ хүсэн, арадуудай хоорондохи холбоо барисаае байгуулха тон шухала зэбсэг мүн. Бодото ажабайдалые харуулһан, хүн түрэлтэнэй һаруул һайхан ерээдүйн түлөө тэмсэлдэнь хүн зондо туһа хүргэжэ байдаг киноискусствын ёһотой һайн уран зохёолнууд бүхы дэлхэйн үргэн олониитын зүгһөө дэмжэгдэдэг байна.

Москвада боложо байһан кинофестиваль эб найрамдалай, хүн түрэлтэнэй һалбаран хүгжэхын түлөө тэмсэлдэ киноискусствын бүхы ажал-ябуулагшадай хүсэ шадалые саашадань нэгэдүүлгэдэ аша туһа хүргэт лэ.

Уласхоорондын кинофестивальда хабаадагшадта, тэдэнээр дамжуулан киноискусствын бүхы ажал-ябуулагшадта энэ һайн һайхан ажал хэрэгтээ бүри ехэ амжалта түйлахыень халуунаар хүсэнэб.

Н. ХРУЩЕВ.

1959 оной августын 3.

МАШИНА ТЕХНИКЭЕЭ ЭРХИМ БҮТЭЭСЭТЭЙГЭЭР ХЭРЭГЛЭЖЭ, ҮБҺЭ ХУРЯАЛГАЯА БОГОНИХОН БОЛЗОРТО ДҮҮРГЭЕ!

☆ ☆

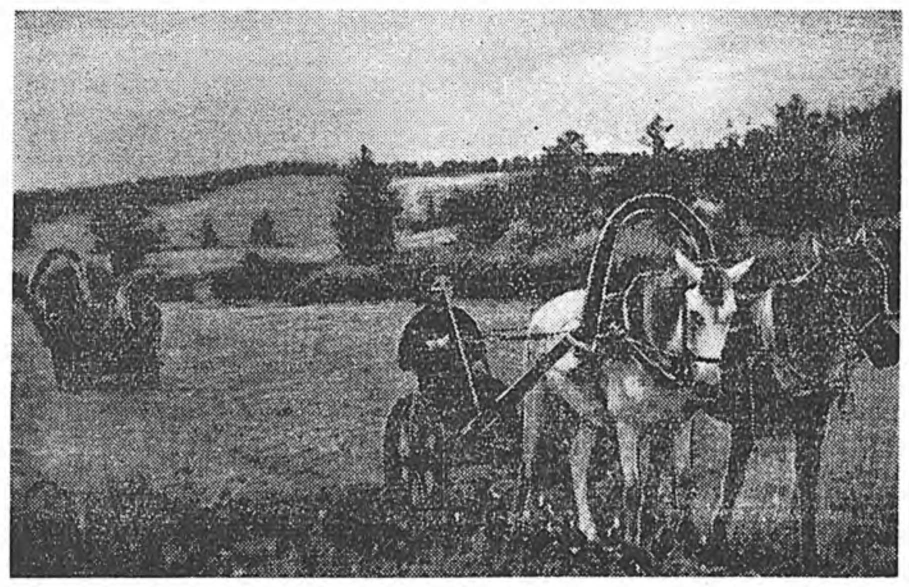

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Зэдын аймагай Сталинай нэрэмжэтэ колхозой нэгэдэхи отделениин морин косилкашад Даба Аюшеев, Р-Нима Шагдуров гэгшэд ажаллажа байна. Эдэ нүхэд үдэр бүри нормынгоо ёһоор 4,5 гектар сабшаха байһан аад, 5,5—6 гектар хүрэтэр сабшана.

Д. Цыремпиловэй фото.

Бэлэдхэлгүй һууһаар дээрээ ортошоо

«Зун байхада шаргаяа бэлдэ» гэдэг оньһон үгэ гансашье зэр зэбсэгээ үбэлдэ бэлдэхые хэлэһэн бэшэ, харин бүхы шухала ажал хүдэлмэридэ эртээнһээ бэлдэхэ, түхеэрхэ гэһэн удхатай бшуу. Теэд энээниие һайн ойлгожо, мэдэжэ байгаад, зарим ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэд шухала хүдэлмэридөө ёһотоор бэлэдхэнгүй, дээрээ ортошоод, яаха хээхээ мэдэхээ болёод һуужа байна.

Закаменай аймагай Сталинай нэрэмжэтэ колхозой хүтэлбэрилэгшэд иимэ байдалда ороод байна.

Тус колхоздо тэжээл бэлэдхэлгэ хэр зэргэ эмхитэй һайнаар ябуулагдажа байнаб гэжэ артелиин түрүүлэгшын орлогшо нүхэр Н. Викулин, парторганизациинь секретарь нүхэр М. Гончиков, мүн Хамниин сомоной Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ нүхэр Б. Ринчинов гэгшэдтэй хөөрэлдэбэбди.

— Энэ жэлдэ сабшалангайтнай ногооной ургаса нёдондонойхиһоо ямар гээшэб?—гэжэ асуухада:

— Яһала һайн, үнгэрэгшэ жэлэйхиһээ 2 дахин гү, али үшөөшье дээшэ ургаса абтаха бээз. Байгша ондо жэл хахад, хоёр жэл соо бардам хүрэхэ тэжээл бэлэдхэжэ болохоор байгаа. Теэд тэды шэнээн тэжээл бэлэдхэжэ хүшэхүрэхэгүй байнабди,—гэжэ тэдэнэр харюусана.

Үнэн дээрэнь хаража үзэхэдэ, тус артель үбһэ хуряалгадаа саг болзортонь, һайн бэлэдхэлтэйгээр орожо шадаагүй, мүнөөшье энэ хүдэлмэреэ унжагай нобшоор ябуулна. Эндэхид июлиин 18-да үбһэндэ орохоор хараалһан аад, нобшорһоор һаял июлиин 20-һоо хойшо үбһэ тэжээл бэлэдхэжэ эхилээ нэрэтэй. Колхоздо илангаяа хээрын ногоо, халаахай, үрмэдэһөөр силос дараха хүдэлмэри оройдоошье ябуулагданагүй. 20 шахуу хоног соо эндэ бүхыдөө 100 тонно силос дарагдаа. Тэрэнэй ехэнхинь зелёнко, наран сэсэг гэхэ мэтэ ургамалаар бэлэдхэгдээ юм. Артель энэ жэлдэ хамта 5100 тонно силос дараха. Хэрбээ хээрын ургамал ногоогоор силос дараа һаань, түсэбэйнь дүүргэлтэдэ ехэ һайн байха һэн. Тиигээд кукурузань мүнөө жэлдэ ехэ набша намаа үгэхөөр ургаагүй.

Нёдондо 2500 гектар сабшалан дээрэһээнь дунда зэргээр гектарай 6 центнер үбһэн абтаһан байгаа. Тэрээгээрээ арайхан гэжэ үбэлжөө һэн. Теэд мүнөөнэй элбэг ногоое хаража байгаад, артелиинхид гектар бүриһөө оройдоол 8 центнер үбһэ абахаар түсэблэнхэй. Тиихэдэ байгша ондо социалистическэ уялга абахадаа га бүриһөө 5,4 центнер үбһэ хуряахаар хараалаа һэн. Энээниие нь аймагай хүдөө ажахын инспекци баталһан байха юм. Тиигэжэ нёдондоной ган гасуур жэлэйхиһээ бага үбһэ абахаар хараалжа байна.

Үбһэ хуряалгын хүдэлмэридэ хожомдожо ороһон дээрэһээ энэ колхоз, июлиин 30-най мэдээгээр, 400 га газар сабшажа, тэрэнэй 195 гектар дээрэнь тармалга хээд байна. Үнэндөө июлиин 10-да эхилһээр мүнөө газарайнгаа хахадые сабшаһан, ехэнхи үбһыень тармажа, хуряажа абаһан байха зэргэтэй. Тиигээд бүхы сабшалангайнгаа үбһэ эртэ сабшажа, хуряажа дүүргээд, тарялангай заха, ой модоной соорхойгоор сабшаа һаа (тиимэ газар эндэ хэдэн зуугаал гектар олдохо) нилээд ехэ үбһэ нэмэжэ абаха байгаа. Эндэхид ногооной элбэг ургаһанда һанаагаа амаршоод, тэрэниие хуряажа абаха тушаа мүртэй юумэ хэнэтүй гэжэ сэхэ хэлэхэ хэрэгтэй.

Д. Аюшеев,
манай корреспондент.

☆

Хооһоор шашалдаад байжа болохогүй

Жэл хахадай турша соо хүсэд хүрэхэ тэжээл бэлдэхэ гэһэн Кударын «Путь к коммунизму» колхозой үүсхэлые Бичурын Дзержинскын нэрэмжэтэ колхозойхид аймаг соогоо түрүүлэн һайшаан дэмжэһэн юм. Тиигэжэ эндэхид жэл хахадай тэжээлэй нөөсэтэй болохын тулада 7000 центнер бүдүүн тэжээл бэлдэхэ, 82 тонно силос дараха, 500 центнер набшаһата тэжээл бэлдэхэ гэһэн түсэб зохёогоо һэн. Иимэ түсэб табяад байхадань аймагай бусад колхозуудай гэшүүд «арга боломжо ехэтэй Дзержинскиин нэрэмжэтэ артелиинхид һанаһандаа хүрэжэ, һарбайһанаа барижал шадаха даа» гэжэ этигэһэн байгаа. Гэбэшье тус колхозой хүтэлбэрилэгшэд түрүүшээр һайн һайхан түсэб, уялгануудые хараалаад, жэл хахадай тэжээл бэлдэхэ арга боломжотойбди гэжэ байжа аймаг соогоо мэдүүлһэн, бусадые уряалһан аад, мүнөө дуугай болошоо.

Бичурын зарим колхозууд үбһэндөө жэгдэрэн ороһоор 20-ёод хоножо байна. Харин Дзержинскиин нэрэмжэтэ колхозойхид һүүлэй үе болотор нобшорһоор. Иимэ ушар нүхэр Паньковой хүтэлбэрилдэг 1-дэхи бригадада үзэгдэнэ. Тэрэшэлэн нүгөө гурбан бригадануудтань 220 хүнүүд үбһэндэ гараха байгаад, оройдоол 120 колхознигууд ажаллана. Үбһэ хуряалгын шахардуу сагай тудаад байн гэһэй тус колхозой гэшүүд дуратай сагтаа хүдэлмэридөө гарадаг, үгышье һаа гэр тойронгоо өөһэдынгөө ажал хэжэ байдаг заншалаа орхёогүй зандаа.

Колхознигуудай дунда ойлгууламжын хүдэлмэри һула ябуулагдана. Үбһэ хуряажа байһан бригадануудаар «Дайшалхы хуудаһанууд», ханын газетэнүүд гаргагданагүй. Тиихэдэ дүн харуулгын самбаршьегүй, шэнэ газетэ, журналнуудшье байхагүй. Үбһэшэдэй дунда социалистическэ мүрысөөн эмхидхэгдэнэгүй. Мүн үбһэшэдтэ хажуур болон бусад хэрэгсэлнүүд дуталдана. Юуб гэхэдэ, аймагай худалдаа наймаанай эмхи зургаанууд үбһэшэдые хэрэгтэй зэр зэмсэгээр гүйсэд хангахын тула эртээнһээ һаналаа табяагүй байшоо.

Эдэ бүгэдэнһөө боложо тус колхоз июлиин 25 болотор 989 гектар сабшалангайнгаа оройдоол 174 гектарыень сабшаад, тэрэнэйнгээ 60 процентыень тармажа һүрилөө. Тиихэдэ оройдоол 300 тонно силос дарагдаба. Үбһэ хуряалгые унжагайруулжа байһанай гол шалтагааниинь колхозой хүтэлбэрилэгшэдэй хангалтагүйгөөр ажалладаг ушар болоно.

И. Баженов.

☆

ХОЙМОРОЙ САБШАЛАН ДЭЭРЭ

Зунай тэн. Халууншье даа, хура бороотойшье. Халюурма нуганаудай ногоон хангалтана. «Восточные Саяны» колхозой Ойбойн сабшалан дээрэ хажуурай ханхинаан, косилкын таршаганаан таһарнагүй. Сабшаатай хоншуухан үбһэнэй һүр сомоонууд эндэ тэндэ һархайлдан бодожо, адуу малай эдихэ тэжээл бэлдэгдэнэ.

Үглөөнэй үүр хираанаар огторгойдохи одо мүшэд аалихан хайлашаһандал үгы болошоно. Сабшалан дээгүүр манан унаһан аад, шэртэжэ холо харахаар бэшэ. Байн байтараа улам һаруул боложо, үдхэн ногоондо тогтоһон шүүдэр мүнгэндэл мэлмэрэн үзэгдэнэ.

Мананай хүсэд дэгдэхэдэ хүхэ тэнгэри оёоргүй далайдал харагдажа, үргэн нугын баян ногоон һэбшээ һалхинда миралтажа эхилбэ. Харин гар хажууршад балсанай хүсые мэдүүлжэ эхилһээр хэдыхэн болоод байба.

...Хан-хан... хажуур хурсадахань элеэр соностоно. Энэ абяан дүтэ тойронхи олон нуурнуудай дээгүүр сууряатан ошожо, үргэн сабшалангые үргэһэ нойрһоонь һэрээһэн шэнги. Хойно хойноһоо һубарилдан сабшажа ябаһан залуу шамбай хажууршадай хойно хүхэхэн ногоон гүбөөтэн үлэнэ.

Эдэнэй урда хүдэр томо бэетэй сагаан шарайтай хүбүүн алда ута хажуураараа алхам алхамаар ногоо эдюулжэ ябана. Хэды болоод лэ хүлэрһэн толгойгоо хамсыгаараа аршаад, нүхэдөө дахуулан амарангүй саашаа ябаадхина. Энэ комсомол-залуушуулай звено даагша Цыбик-Доржи Сыдеев гээшэ.

Мүн звеногойхид Бабу Бодеев, Ардан Гыргенов, Иосиф Бодеев, Галсан Манзарова, Володя Бояров, С-Доржо Ангархаев болон бэшэшье хүбүүд басагад бэе бэеһээ хожомдохо хойнтохогүйе оролдон, мүрысэжэ ябадаг.

Тэдээнһээ тээ хойшоо хэдэн бишыхан нуурнуудай саагуур Даша Сыреновэй косилка сабшана.

Зүүн уулын саанаһаа наранай туяан сасараад, аяар холын баруун ууланудай орой хирбэн буунa. Ногоон хоншууханаар анхилжа, угаа хүнгэхэн, сээжэ хүдэлгэмэ амисхалаар нютаг дайда амилһандал болоно. Эндэ тэндэ таршаа дуугарба. Тэнюун хонгор нугые магтаһандал алтан гургалдайшье забда-залигүй аянгалжа оробо.

Үдэ ойртожо, звеногойхид шогтой хүхюун зугаа бариһаар, дуу нарьяса дуулалдаһаар болдог дээрэ байһан гэр тээшэ гэшхэлбэ. Хара үглөөнэй эршэтэйгээр ажаллаһан эдэ залуушуулые тогоошон эхэнэр энеэбхилэн угтаад, амтатайхан эдеэгээр хооллуулна.

Эдеэлжэ, амаржа шэнэ хүсэ ороһон үбһэшэд газетэ, журнал уншажа, орон доторой, мүн гадаадыншье элдэб һонин тухай абьяастайгаар хөөрэлдэнэ.

Удангүй Цыбик-Доржын звеногойхид гаража, үдэшэ болотор ябахадаа халаанайнгаа даабари булта үлүүлэн дүүргэбэ.

Хойморой сабшалан болди-солди бутатай, уһатайшье юм. Тиимэһээ хэһэн бухалнуудаа даб гээд морёоршье шэрэхэнь бэрхэтэй байдаг. Заримдаа гар носилкоор, морин бархаагааршье бухалнуудаа зөөхэ саг болодог байна.

Нүхэр Сыдеевэй даадаг звено июлиин 13-да үбһэ сабшажа эхилээд, мүнөө далан га сабшаад, дүшэ гаран гектар хуряагаад байна. Дунда зэргээр гектар бүриин 9—10 центнер шэмэтэй үбһэн хуряагдана. Колхоз соогоо дэлгэрһэн социалистическэ мүрысөөндэ эдэнэр хабаадажа, июлиин 20-ной мэдээгээр хоёрдохи һуурида гараа. Мүнөө залуушуулай энэ звеногойхид түрүү һууриин түлөө шангаар тэмсэжэ оробо. Эршэ хүсэеэ гамнангүй ябажа, долоон жэлэй түрүүшын үбэлжэлгэдэ адуу малдаа эрхим тэжээл эдэнэй ехээр бэлдэхэнь лабтай.

Б. Машкинов.

КПСС-эй РАЙКОМУУДАЙ ПЛЕНУМУУДҺЭЭ

Техникээ зүбөөр ашаглаха

Һаяхан болоһон КПСС-эй Кяхтын айкомой IV Пленум «КПСС-эй ЦК-гэй Июниин Пленумэй дүнгүүд, аймагай партийна организациин зорилго» гэһэн асуудал зүбшэн хэлсэбэ. КПСС-эй айкомой секретарь нүхэр О. Г. Копылов элидхэл хээ.

Аймагай олон промышленна предприятинууд хахад жэлэйнгээ түсэбүүдые болзорһоонь урид дүүргэжэ, түсэбһөө гадуур 1,5 миллион түхэригэй продукци гаргаа. Мүнөө жэлдэ түрүү хүдэлмэришэд, техникүүд болон инженернүүд 71 уран найруулгын дурадхал оруулаа. Тэдэнэйнь 41-ниинь үйлэдбэридэ нэбтэрүүлэгдээ. Иигэжэ 100 гара мянган түхэриг алмагдаа.

Тиихэдэ зарим промышленна предприятинууд хахад жэлэйнгээ түсэб дүүргээгүй байшоо. Сүхын арһанай завод, 2-дохи барилгын трест, гортоп, тоһоной завод болон бусад зарим предприятинууд түсэбөө 82—95 процент дүүргэһэн байна.

Сүхын арһанай завод хуушанай предприятинуудай нэгэниинь юм. Эндэ үшөө революциин урда тээ тодхогдоһон хуушарһан станогууд олон. Цохүүдэй ехэнхи хүдэлмэри бар хүсөөр бүтээгдэнэ. Мүнөө хүрэтэр Сүхын арһанай заводто ерэһэл шэнэ переменнэ тоогой станогууд ашаглагданагүй. Ашаа буулгаха, ашаха хүдэлмэри имагтал гараар хэгдэнэ. Совнархозой хүнгэн промышленностиин управлени энээн тушаа анхаралаа хандуулнагүй. Заводой гаргаһан продукци шанар муутай. Энэ шалтагаанһаа боложо, продукциинь голодгожо, һөөргөө бусаагдана. Продукциин өөрынь үнэ түрүүшын хахад жэлдэ химдархын орондо 7,6 процентээр дээшэлһэн байна.

Кяхтын гуталай фабрика ажал хүдэлмэрээ тон багаар оньһожорууланхай юм. Эндэ үшөөл ехэ ажал гараар хэгдэнэ. Мүн горпищекомбинадай талханай завод муу шанартай продукци гаргана, ажалаа оньһожоруулха талаар мүртэй юумэ хэнэгүй.

Илангаяа хүдөө ажахын хүдэлмэри муугаар оньһожоруулагдана. Колхозуудта тэжээл бэлэдхэлэй, аргал шэбхэ ашаха, шэрэхэ, мал уһалха, үнеэ һааха болон бусад шухала хүдэлмэри оньһожоруулагдаагүй байһаар гэжэ пленум тэмдэглээ. Кяхтын хониной совхоздо мүнөө хүрэтэр автоуһалуури, электрын хүсөөр үнеэ һааха аппарадууд тодхогдоогүй байһаар.

Мүнөө аймагай колхозууд, совхоз ниитынгээ малда бардам хүрэхэ үбһэ тэжээл бэлдэхын түлөө тэмсэжэ байна. Гэбэшье эндэхи олон колхозууд энэ хүдэлмэриие хангалтагүйгөөр ябуулна гэжэ элидхэл дотор тэмдэглэгдээ.

Элидхэлэй һүүлээр үгэ хэлэһэн гуталай фабрикын директор нүхэр Жарников КПСС-эй ЦК-гэй Пленумэй хандалгада харюу болгон эндэхи коллектив долоон жэлэйнгээ түсэбые 1963 ондо дүүргэхэ гэһэн уялга абаа гэжэ мэдээсэбэ.

Хоёрдохи номерой барилгын трестын директорые орлогшо нүхэр Покровский ажалаа һайжаруулхын түлөө ямар хэмжээ-ябуулгануудые бэелүүлжэ байһан тухайгаа хөөрөө.

— Оньһото техникые зүбөөр ашаглахын тулада мэргэжэл ехэтэй кадрнууд хэрэгтэй. Жэл ошохо бүри техникэ шэнэдхэгдэжэ байна. Тиимэһээ кадрнуудай мэргэжэл, шадабари улам дээшэлхэ ёһотой. Гэбэшье манай колхоздо һайн мэргэжэлтэй инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд дутана,—гэжэ Калининай нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ нүхэр А. Я. Цикало мэдүүлбэ.

Хониной совхозой директор нүхэр Д. В. Ильков ойлгууламжын, ниитэ-политическэ хүдэлмэриин ябаса тухай хөөрэбэ. Совхозой партком, фермэнүүдэй партийна организацинууд хүмүүжүүлгын хүдэлмэри үшөө һулаар ябуулна. Хүмүүжүүлгын хүдэлмэри һайжаруулха тухай КПСС-эй айком, тэрэнэй пропаганда, агитациин таһаг партийна эхин организацинуудта өөдтэй туһаламжа үзүүлнэгүй гэжэ тэрэ хэлээ.

Гуталай фабрикын партийна организациин секретарь нүхэр Бухольцев иигэжэ мэдүүлээ:

— КПСС-эй ЦК-гэй Июниин Пленум дээрэ нүхэр Н. С. Хрущев колхозуудые кадрнуудаар бэхижүүлхэ тухай онсо анхаралаа хандуулаа. Эмхидхэлэй хүдэлмэриин һайнаар табигдаһан колхозуудта ажалынь урагшатайгаар ябана.

Партиин ЦК-гэй Пленумэй Хандалгада харюу болгон намай эгээл гээгдэнги колхоздо, эгээл гээгдэнги һалбарида саг үргэлжэ хүдэлхөөр эльгээхые гүйнаб. Би юһэн класстай шофер мэргэжэлтэйб. КПСС-эй гэшүүн хадаа, партиин этигэл найдабариие харюулхын түлөө бүхы хүсэ шадалаа элсүүлхэб гэжэ тэрэ мэдүүлбэ. Пленумдэ хабаадагшад нүхэр Бухольцевой үгые альга ташалгаар угтаа.

Пленум дээрэ Сталинай нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ нүхэр Иринчеев, Сүхын поселково Соведэй түрүүлэгшэ нүхэр Кравченко, аймгүйсэдкомой түрүүлэгшэ нүхэр Зинченко болон бусад үгэ хэлээ.

Зүбшэгдэһэн асуудал тушаа КПСС-эй айкомой пленум дэлгэрэнгы шиидхэбэри абаа.

Д. Болхоев,
манай собкорр.

Ажал хүдэлмэрээ оньһожоруулхын түлөө

Һаяхан КПСС-эй Хориин айкомой ээлжээтэ пленум дээрэ «Партиин ЦК-гэй июниин Пленумэй дүнгүүд, аймагай партийна организациин зорилго» гэһэн асуудалаар секретарь нүхэр Цыжиповэй элидхэл зүбшэн хэлсэгдээ.

Аймагай модоной промышленностиин предприятинууд хахад жэлэйнгээ түсэбые эршэмтэйгээр дүүргэжэ, түсэбһөө гадуур 926 мянган түхэригэй продукци гаргаа. Илангаяа Хандагайн, Хүрбын леспромхозуудай коллективүүд һайнаар хүдэлжэ, ЦК-гэй июниин Пленумэй хүндэлэлдэ дэлгэрһэн социалистическэ мүрысөөндэ түрүү һуури эзэлээ.

Гэбэшье аймагай предприятинуудай ажал хүдэлмэридэ горьтой дутагдалнууд бии гэжэ пленум тэмдэглээ.

Аймагай промкомбинадай, Хориин леспромхозой машина, техникэ тон муугаар хэрэглэгдэнэ. Эндэ олон станогууд, түхеэрэлгэнүүд хэрэглэгдэнэгүй. Тиимэ дээрэһээ ехэнхи ажал гараар хэгдэнэ, ажалай бүтээсэ бага байһан зандаа.

Мүн колхозууд болон совхоздо ажал ехэтэй хүдэлмэри оньһожоруулха талаар дутуу дуламуудууд үшөөл горьтойхон бии. Нэн түрүүндэ мал ажал дээрэхи хүндэ хүшэр хүдэлмэри оньһожоруулагданагүй шахуу. Электрын хүсөөр үнеэ һааха, автоуһалуури, дүүжэн харгы тэхэ мэтын түхеэрэлгэнүүд аймагай колхозуудта табигданагүй.

Мүнөө үбһэ хуряалгын хүдэлмэриие оньһожоруулха хэрэг ехэл шухала болонхой. Теэд олонхи колхозуудта, совхоздо тракторна сенокосилка, тармуур, волокуша болон һүри хаядаг машина биишье һаа, муугаар ашаглагдана.

Мүн тоог дээрэ ороохо таряа сэбэрлэхэ ажал оньһожоруулагданагүй.

Хүрбын леспромхоздо модо ашаха, буулгаха, модоной гэшүүһэ сабшаха, модо сомохо ажал ехэнхидээ гараар хэгдэнэ. Эдэ ажал хүдэлмэриие һаяар оньһожоруулха тухай пленум зүбшэн хэлсээ.

Пленум дээрэ хамта 11 хүн үгэ хэлээ.

Пленум дэлгэрэнгы шиидхэбэри баталан абаа.

Г. Цыреторов.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Улан-Удын мяханай комбинадай арһанай цехын агитатор Вера Казазаева цехынгээ коллективтэ Валентина Гагановагай һайхамшагта шэнэ үүсхэл тухай хөөрэлдөө үнгэргэжэ байна. Л. Хайдуровай фото.

Свердловск. Уралмашзаводой хүдэлмэришэдэй дунда коммунистическэ ажалай коллективэй нэрэ зэргын түлөө тэмсэгшэд үдэр бүри олошоно. Эндэхи хоёр бригада ниимэ үндэр нэрэ зэргэдэ хүртөө. Тэдэнэй нэгэнь Николай Тюленев толгойлно. Энэ бригадынхид долоон жэлэйнгээ түсэбые зургаан жэлдэ дүүргэхэ гэжэ шиидэнхэй. Бригада абаһан уялгаа амжалтатайгаар дүүргэнэ.

Зураг дээрэ: бригадын гэшүүд Николай Тюленев, Михаил Красинский.

ТАСС-эй фотохронико.

Бурядай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

Нүхэр П. Е. Рогодченкые Бурядай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Хүндэлэлэй грамотаар шагнаха тухай

Республикын ажахын органуудта удаан саг соо һайнаар хүдэлмэрилһэнэйнь түлөө Бурядай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи хангалтын болон худалдаалгын Управлениин начальник байһан нүхэр **Рогодченко** Петр Емельяновичые Бурядай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй **Хүндэлэлэй грамотаар** шагнаха.

Бурядай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшын орлогшо
В. СУЕТИН.
Бурядай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь
Ч. ДОРЖИЕВ.

Улан-Удэ, Соведүүдэй Байшан, 1959 оной июлиин 31.

Бурядай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

Нүхэр Ф. И. Балдаевые Бурядай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Хүндэлэлэй грамотаар шагнаха тухай

Уран зурааша, Бурядай АССР-эй искусствын Габьяата ажал-ябуулагша Ф. И. Балдаевай таби наһа гүйсэһэнтэйнь дашарамдуулан, советскэ уран зураалгын искусствые хүгжөөлгэдэ габьяатай байһыень тэмдэглэн нүхэр **Балдаев Филипп** Ильичые Бурядай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй **Хүндэлэлэй грамотаар** шагнаха.

Бурядай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшын орлогшо
В. СУЕТИН.
Бурядай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь
Ч. ДОРЖИЕВ.

Улан-Удэ, Соведүүдэй Байшан, 1959 оной июлиин 31.

Бурядай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

„Гипрокоммундортранс" институдай хүдэлмэрилэгшэдые Бурядай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Хүндэлэлэй грамотаар шагнаха тухай

Улан-Удэ городто түрүүшын ээлжээнэй трамвайн харгы барилгада эдэбхитэйгээр хабаадалсагшадые Бурядай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй **Хүндэлэлэй** грамотаар шагнаха:

1. **Степанов** Дмитрий Ильичие—институдай трамвайно-троллейбусна таһагай проектын главна инженер.
2. **Шендерев** Юрий Давыдовичые—институдай ахалагша инженер.
3. **Эрреро** Паленсуэл Эухенио—институдай ахалагша инженер.

Бурядай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшын орлогшо
В. СУЕТИН.
Бурядай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь
Ч. ДОРЖИЕВ.

Улан-Удэ город, Соведүүдэй Байшан. 1959 оной июлиин 31.

Манай хүршэнэртэ

МОСКВА — ВЫСТАВКЭДЭ

Областиин ажалшад бүлэг бүлэгөөрөө арадай ажахын туйлалтануудые харуулһан выставкэдэ удаа дараалан Москва ошожо байна.

Түрүүшын тиимэ бүлэг зоң июлиин эхеэр мордоо. Тэдэнэй дунда 25 колхознигууд болон совхозой хүдэлмэришэд бии. Һүүлээрнь областиин промышленна предприятинуудай 25 хүдэлмэришэд ошоо.

Июлиин 19-дэ хүдөө ажахын 20 түрүүшүүл, тэрэ тоодо Шилкинскэ районой Казановска һургуулиин багша А. В. Четверикова, тэндэхи Кировэй нэрэмжэтэ колхозой тракторист В. Карпунов, Красночикойско һургуулиин һурагша В. Коновалов гэгшэд мордобо. Эдэ гурбан үнгэрһэн жэлдэ кукурузын баян ургаса хуряаһанайнгаа түлөө Москва ошохо эрхэ олоһон байна.

ЗОЛТОЙ ПИОНЕР

Үхибүүдэй № 1 гэртэ хүмүүжэһэн, 7-дохи классай һурагша Валерий Алишин Польшын Арадай Республикада үнгэргэгдэжэ байһан уласхоорондын пионернүүдэй лагерьта амархаяа Варшава город һаяхан мордобо.

Пионер Алишин Польшын үхибүүдтэ элдэб һонирхолтой бэлэгүүдые—Хитадай арадай, Читын үхибүүдэй № 1 гэрэй пионернүүдэй хани барисаае харуулһан альбом, модон дээрэ һиилэһэн зурагуудые абаашаба.

«Забайкальский рабочий» газетэһээ. Читын область.

КОЛХОЗОЙ КУЛЬТУРЫН БАЙШАН

Һүүлэй жэлнүүдтэ Боохоной аймагай «Труженик» колхоздо барилгын хүдэлмэри үргэнөөр ябуулагдана. Эндэ мүнөө колхозой Культурын байшангай барилга дүүргэгдэжэ байнхай. Энэнь 350 хүнэй һууритай хоёр дабхар юм. Мүн уншалгын зал, библиотекын, биллиардын, амарха комнатонууд бии.

ҺОНИРХОЛТОЙ УУЛЗАЛГАНУУД

Читын областиин «Труд» гэжэ һайндуранай спортивна бүлгэмэй стадион дээрэ бурят барилдаа болон сур харбалгаар һонирхолтой уулзалга болобо. Энээндэ Читын областиин Агын национальна, Эрхүүгэй Усть-Ордын Бурядай национальна округуудай, мүн Бурядай АССР-эй түлөөлэгшэд хабаадаа.

Хэдэн үдэр үргэлжэлһэн үсэд шанга тулалдаанай һүүлээр барилдаагаар Усть-Ордынхид, сур харбалгаар Агын түлөөлэгшэд илаба.

«Восточно-Сибирская правда» газетэһээ. Эрхүүгэй область.

ҺУРГУУЛИИН МУЗЕЙ

Мегино-Кангаласска районой Хаптагайн һургуулида һургуулиин музей нээгдэбэ. Тэндэнь «Искусство» гэһэн тусхай таһаг эмхидхэгдээ.

Яхадай уран зураашад өөһэдынгөө зарим хүдэлмэринүүдые һургуулиин музейдэ бэлэглэбэ. Тэрээн соонь элдэб һонирхолтой зурагууд бии.

ХОЛЫН ХҮНДЭТЭ АЙЛШАН

Польшын хүдэлмэришэнэй Нэгэдэмэл партиин Центральна орган болохо «Трибуна люду» газетын тусхай корреспондент нүхэр Ванцлов Иваницкий гэгшэ Москваһаа самолёдоор июлиин 25-да Якутск ерэбэ.

Нүхэр Иваницкий Яхадаар арбаад үдэрэй туршада айлшалжа, республикын промышленность, хүдөө ажахы болон соёл культурын хүгжэлтэтэй танилсаха юм.

«Социалистическая Якутия» газетэһээ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Читын областиин Петровско заводой металлистнуудай Культурын ордон харуулагдана. **А. Федоровой** фото.

Ойлгууламжын хүдэлмэриие таһалдуулхагүй

Саянтын хүдөөгэй лекторнүүд партиин XXI съездын материалнуудые олониитэдэ ойлгуулха талаар горьтой хүдэлмэри ябуулжа байна. Колхознигуудай дунда ойлгууламжын хүдэлмэри ябуулхада багшанар-лекторнүүд партийна организацида ехэ туһа хүргэдэг гэшэ. Тэдэнэр олон асуудалаар лекци уншадаг, хөөрэлдөө хэдэг, «асуудал—харюугай» үдэшэнүүдые үнгэргэдэг, кино-газетэ гаргадаг юм.

Манай Доодо Саянтын лекторнүүд Калининай нэрэмжэтэ колхозой партийна организациин политическэ хүдэлмэри ябуулхадань али болохоор туһалжа байдаг. Гэхэтэй хамта зунай сагта ойлгууламжын хүдэлмэри юрэнхы дээрээ һулададаг байна. Колхозой партийна организациин энэ хүдэлмэридэ хайхарамжа багатай байһаниинь гэмшэлтэй. Энээнэй урда тээ зунай амаралтын үедэ манай эндэхи лекторнүүд-багшанар амаржа байха үедөө ойлгууламжын хүдэлмэридэ хабаададаг байһан юм.

Илангаяа нютагтаа байһан багшанар зунай сагта холын гүүртэ, отарануудаар, бригада, звенонуудаар ябажа, лекци уншаха, уласхоорондын байдалда, орон дотороо, республика, аймаг соо боложо байһан һониин дуулгажа, парти, правительствын шухала шухала шиидхэбэринүүдээр хөөрэлдөө хэжэ байха ёһотой.

Калининай нэрэмжэтэ колхозой ажал хүдэлмэри гээгдэлтэй байна. Һү, мяхан багаар абтана. Гэбэшье ажал хүдэлмэриие шангадхаха тушаа ойлгууламжын, эмхидхэлэй хүдэлмэри һулаар ябуулагдана гэжэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Илангаяа һүүлэй үедэ энэ хүдэлмэри ехэ һуладаа. Агитаторнууд даалгагдаһан участогуудтаа муугаар хүдэлнэ. Жэшээнь, зоотехник агитатор М. Васильевада һү һаалиин, бэлшээн таргалуулдаг малай гүүртэнүүд даалгагдаһан байгаа. Мүн зунай бэлшээри эмхидхэхэ хэрэгтэнь туһалха гэгдэһэн юм. Комбайнер-агитатор Ф. А. Михайлов механизаторнуудай дунда ойлгууламжын хүдэлмэри ябуулха даабаритай. Зунай сагта малай фермэ, гүүртэ бүхэндэ агитаторнууд томилогдоһон байна. Теэд үнэндөө ойлгууламжын хүдэлмэри муусаа ябуулагдана. Зунай сагта малые бэлшээн таргалуулха хүдэлмэри хангалтагүйгөөр эмхидхэгдэнхэй. Бэлшээн таргалуулдаг гүүртын мал шэгнэжэ үзэхэдэ, нэгэниинь суудхэдээ миин 540 граммаар нэмэһэн байба. Мүн һү һаалиин гүүртын үнеэдые бэлшээлгэ муугаар эмхидхэгдэнхэй. Үглөөгүүр орой гаргагдаад, үдэшэ эртэ оруулагдана. Иимэ байхадань агитаторнууд малшадта бодото туһаламжа үзүүлээгүй. Мүн таряа хуряалгада бэлэдхэлэй хүдэлмэри эндэ муугаар ябуулагдана.

Партиин Центральна Комитедэй июниин Пленум үйлэдбэриие автомадаар зэбсэгжүүлхэ, оньһожоруулха тухай асуудал зүбшэн хэлсэһэн байна. Хүдөө ажахын үйлэдбэриие оньһожоруулха, автомадаар зэбсэгжүүлхэ хүдэлмэри үргэнөөр ябуулагдаха зэргэтэй. Тиимэһээ хүдөөгэй агитаторнууд, лекторнүүд Пленумэй материалнуудые, шиидхэбэринүүдые зондо һайнаар тайлбарилан ойлгуулха, партиин ЦК-гэй ээлжээтэ Пленумые ажалай амжалтаар угтахын түлөө колхознигуудые зоригжуулха ёһотойбди.

Б. Сычков,
Тарбагатайн аймагай Доодо Саянтын лекторнүүдэй бүлэгые хүтэлбэрилэгшэ.

„Байкал" гэжэ киностуди хүдөө гарахань

Прибайкалиин аймагай «Знамя Победы» газетын дэргэдэ «Байкал» гэжэ киностуди бии болоһоор үнинэй. Энэ киностуди хүдэлжэ эхилһээр богонихонууд гурбан фильм гаргаһан байна. «Ухаалан зохёогшодой замаар...» гэжэ нэгэдэхи фильмэнь Байгалай модо бэлэдхэгшэдтэ зорюулагданхай. Байгалай леспромхозой модошод шэнэ технологи нэбтэрүүлһэн юм. Энэнь фильм соо дэлгэрэнгыгээр харуулагдана.

«Ерээдүй тээшэ алхам» гэһэн фильмэнь Кударын аймагай культбазын хүдэлмэриин дүй дүршэл харуулна.

Ород гүрэнтэй Бурят ороной һайн дураараа нэгэдэһээр 300 жэлэй ойдо зорюулан «Манай эндэ, Байгал шадар» гэһэн фильм һаяхан гаргагдаа. Байгал шадарай ажалшадай туйлаһан амжалта тухай, хүнэй хүлөө табяагүй шэрэнги тайга байһан энэ нютагай танигдашагүйгөөр хубилһан тухай, Байгал шадарай гоё һайхан байгаали, тэрэнэй баялиг тухай энэ фильм соо хэлэгдэнэ.

Энэ гурбан богонихонууд фильмые аймагай центрын ажалшад ехээр һайшаан хаража байдаг. Һаяар «Байкал» гэжэ киностуди Горячинск ошожо, Байгалай леспромхозой модошодто, эндэхи загаһанай заводой хүдэлмэришэдтэ, эндэ амарагшадта фильмэнүүдээ харуулха.

Эндэһээ бусаад модо буулгадаг. Сэлэнгын база түмэр бетонно конструкциин Таловска завод, Татауровска хирпиисын завод, Итанцын леспромхоз, мүн бүхы колхозуудаар ябаха түсэбтэй.

В. Седунов.

Бурядай АССР-эй Министрнүүдэй Советдэ, гүрэнэй эмхи зургаануудай хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай обкомдо

Бурядай АССР-эй Министрнүүдэй Совет, гүрэнэй эмхи зургаануудай хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай обком байгша оной II кварталай дүнгүүдээр сельскэ, сомоной Соведүүдэй социалистическэ мүрысөөндэ Түнхэнэй аймагай **Хэрэнэй сомоной**, Байкало-Кударын аймагай **Красноярай сельскэ**, Бичурын аймагай **Мало-Куналейн сельскэ Соведүүдые** илаһанда тоолобо.

Бурядай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй дамжуулгын Улаан тугые Хэрэнэй сомоной Соведтэ 2500 түхэригэй нэгэдэхи мүнгэн шагналтайгаар, тэрэ тоодо гүйсэдкомой түрүүлэгшэ нүхэр Зворыкинда 500 түхэриг, гүйсэдкомой секретарь нүхэр Ускеевада 300 түхэриг барюулхаар тогтоогдобо.

Красноярай сельскэ Советдэ 1500 түхэригэй хоёрдохи мүнгэн шагнал, тэрэ тоодо гүйсэдкомой түрүүлэгшэ нүхэр Вторушинда 400 түхэриг, гүйсэдкомой секретарь нүхэр Коневто 200 түхэриг, Мало-Куналейн сельскэ Советдэ 1000 түхэригэй гурбадахи мүнгэн шагнал, тэрэ тоодо гүйсэдкомой түрүүлэгшэ нүхэр Смолиндо 300 түхэриг, гүйсэдкомой секретарь нүхэр Плюснинада 150 түхэриг барюулхаар тогтоогдоо.

Һурагшадай үүсхэлээр...

Хориин дунда һургуулиин һурагшад һуралсалай һүүлээр спортивна зал барихамнай гэжэ комсомолой организацида мэдүүлһэн байгаа. Һургуулиин комсомолой организаци эдэнэрэй үүсхэлые дэмжэжэ, 16 хүнһөө бүридэһэн үйлэдбэриин бригада эмхидхэһэн юм. Тиигэжэ эдэнэр зургаан модоной газарһаа 27 машина шулуу зөөһэн, цемент элһэ хоёрые холижо, спортивна залай фундамент табиһан байна.

ОРООҺО ТАРЯАНАЙНГАА БАЯН УРГАСА ХУРЯАЛГЫЕ ТҮГЭС БЭЛЭДХЭЛТЭЙГЭЭР УГТАЯ!

Бэлдээгүй һаа бэрхэтэй байдалда орохонь

нэ жэлдэ сагай уларил таарамтай зохид байжа, орооһо таряай ургаса урда урдынхиһаа зарим ы эртэ эдеэшэхэнь гээшэ. Тиимэ ургаса хуряалгада эртээнһээ һаар бэлдээд, орооһо таряагаа им шанартайгаар, гээлтэ хоролтогүйгөөр хадажа, хуряажа абаха ала болоно.

Гэбэшье энээниие һайн мэдэжэ, гожо байгаад, Кяхтын аймагай рим колхозуудай хүтэлбэрилэгургаса хуряалгын хүдэлмэридэ эд бэлдээгүй, үшөө задагай зай байһаар.

Аймагай Сталинай нэрэмжэтэ арь байгша ондо 2 мянга һайса ан гектар тарьялангай ургаса аха түсэбтэй юм. Теэд эндэхид са хуряаха машина, техникэ, зэгээ заһабарилжа гүйсэд бэлэн оогүй, ехэхэн дутагдалтай һуу. Колхоздо таряа хуряалгада аадаха 16 комбайнһаа табань задалагдаашьегүй байн. Мүн лафетнэ жаткануудаашье д бэлэн болгоодүй.

телиин Калининша тосхоной, ыгтын комплексно бригаданууд- бригадирнуудынь нүхэд Овсян- Цыремпилов) ургаса хуряалүедэ механизатор, колхознигуубайха гэр байра мүнөө болозаһабарилагдаагүй, досоохинь рлэгдээ, угаагдаагүй байха юм. к эдэ бригадануудта хүдэлмэя түсэб, графигшье зохёогдожо гдаадүй. Хуряалгын агрегадуудүршэлтэй механизаторнуудаар лдхэжэ, тэдэнэртэ хүдэлхэ шрут үгэхэ, хуряаха полинуу- ь олгуулжа эхилхээр болоо.

Гадна эндэхи нэгэшье бригадада комбайнһаа гараһан орооһо таряа сэбэрлэхэ, хатааха, һайн хушалтатай тоогуудые бэлдэхэ тушаа баһал юуншье хэгдэнэгүй. Хуушан тоог, склад, амбаарнуудынь заһабарилхаар, хана хаяаень шэглэхэ, шабахаар болошонхой. Тэрэшэлэн таряа сэбэрлэхэ онһото машина, түхеэрэлгэнүүдээ эртээнһээ заһажа, бэлдэжэ, тоог дээрэхи хүдэлмэриие шадаал һаа, һайса онһожоруулха хэрэгтэй бшуу. Теэд тиимэ хүдэлмэри эндэ эхилээдүй байһаар.

Аймагай «Красное Знамя» колхоздо баһа иимэрхүү дутагдалнууд үзэгдэнэ. Тус артельдэ элдэб маркын хамта 5 комбайн бии юм. Мүнөө тэдэнэй 4-ниинь заһагдаа нэрэтэй болонхой. Харин тиихэдэ үшөө 1 комбайндань шухала запасной часть, детальнууд дуташоод, хэзээшье бэлэн болохонь мэдэгдэнэгүй. Энээн тушаа Пограничнэ РТС (директорынь нүхэр Донской) аймагайнгаа колхозуудые машина, техникэ, запасной деталь, частяар хаһа сагтань, гүйсэд хангаха зэргэтэй аад, өөрынгөө гол уялгада тон хангалтагүй муугаар хандана гэжэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Эндэхи складтань комбайн, лафетнэ жаткануудай шухала деталь, часть— элдэб шестерня, «гук», гэнжэ, полотно гэхэ мэтэ ходо таһалдашадаг. Энээнһээ боложо, «Красное Знамя» колхоздо 3 лафетнэ жатка үшөө заһабарилагдаагүй байнхай.

Эндэхи колхозууд орооһо таряанайнгаа ургасые хаһа сагтань, гээлтэ хоролтогүйгөөр хуряажа абахын тула һайнаар бэлдэхэ зэргэтэй.

Д. Болхоев, манай корр.

Республикын колхоз, совхозуудта таряа хуряалгын машинануудые заһабарилгын ябаса тухай

1959 оной августын 1-нэй мэдээн

(Түсэбэй дүүргэлтэ процентээр)

Аймаг	Трактор заһабарилга	Комбайн заһабарилга	Кукуруза хуряалгын болон силос даралгын машинануудые заһабарилга
Байкало-Кударын	172,2	117,2	28,6
Баргажанай	111,1	90,0	55,6
Бичурын	110,1	83,5	118,7
Зэдын	107,6	52,9	56,5
Яруунын	122,4	65,7	50,0
Заиграйн	4,5 дахин	153,1	128,6
Закаменай	155,0	47,8	64,3
Иволгын	119,2	56,2	15,4
Кабанскын	154,1	92,0	128,5
Хэжэнгын	140,0	141,2	85,7
Кударын	97,6	46,1	100,0
Курумканай	96,8	59,5	33,3
Кяхтын	115,6	77,7	63,6
Мухаршэбэрэй	123,4	100,0	79,2
Прибайкалиин	95,7	128,6	157,1
Сэлэнгын	134,2	53,4	42,3
Тарбагатайн	132,2	88,1	114,3
Ториин	118,0	58,6	68,8
Түнхэнэй	106,6	87,7	160,0
Хориин	96,7	31,4	55,6
СОВХОЗУУД:			
Бичурын	146,7	147,1	266,7
Борьёогой	108,3	70,0	53,8
Яруунын	107,0	136,8	85,7
Иволгын	—	—	—
Кабанскын	—	—	—
Кяхтын	122,9	135,3	60,0
Сэлэнгын	125,8	144,4	200,0
Хориин	108,2	106,7	80,0
«Эрдэм»	114,5	196,2	200,0

Унжагайржа нобшорһоор

НАРҺАТА. (Телефоноор абтаба). агай колхоз болон совхозой үрэлгэр тарьялан дээрэ урда йхидэ орходоо орооһото ургауудай элбэг һайн ургаса абтабайна. Илангаяа Үльдиргэ, Тэлэмбэ нютагуудта ургаса шье һайн юм. Мүнөө август а гаража, наратай сэлмэг үдэргоггоод, таряан түргэн эдеэкэ захалаа.

имэһээ ургаса хуряалгадаа эенһээ бэлэдхэл хэжэ, саг болсоонь, гээлтэ хоролтогүйгөөр аажа абаха гээшэ яруунынхиi шухала зорилго болоно.

Гэбэшье эндэхи колхозууд, сов ургаса хуряалгын газаа орожо бэшье, таряа хуряалгада бэлэдэй хүдэлмэри тон аали нобшоор ужа байна. Хуряалгада ябаха ото машинанууд хүсэд заһаларгдажа, бэлэн болгогдоогүй. шухалын шухала хүдэлмэридэ ихо анхарал табигдаагүй байр. Тиихэдэ орооһо сэбэрлэхэ мананууд, таряанай тоогууд хүсэд эн болгогдоодүй. Мүн хуряалгахабаатай элдэб гар зэбсэгүүд бэлдэгдэнэгүй.

Нютагай эрхэ байдалда тааруу, оһо таряае гээлтэ хоролтогүй шанартайгаар, богони болзоруряажа абаха арга олгодог,— арлан хуряалгада түсгаар аар бэлдэхээр байгаа. Гэбэшье аймаг доторхи 61 лафетнэ жаткануудай хахадыншье заһабарилагдаагүй байха юм. Тиихэдэ 2 жатка холбожо таряа хадаад, нэгэ подборщигоор суглуулжа сохихо тухай эндэ миил хооһон хөөрэлдөө хэдэг байна. Энэ талаар Нарһатын РТС (директор нүхэр Танхасаев, главна инженерынь нүхэр Невзгодов) колхозуудта туһалха зэргэтэй байһан аад, үнэн дээрээ мүртэй юумэ хэнэгүй.

Заһабарилагдаха ёһотой комбайнуудай оройдоо хахадынь лэ заһабарилагдаад байнхай. Жэшээнь, Ленинэй нэрэмжэтэ колхозые абажа үзэе. Тус колхоз (түрүүлэгшэнь нүхэр Дугаров, агрономынь нүхэр Цыбикдоржиев) ургаса хуряалгада бэлдэжэ эхилээдүй. Заһабарилагдахп ёһотой 6 комбайнай нэгэниинь лэ заһабарилагдаһан тоотой. Хоёр лафетнэ жатка мүнөөшье хүрэтэр ойроо хүртөөгүй. Хуряалгада ябаха машинануудынь суглуулагдаагүй, эндэ тэндэ, айлай газаагуур орхёотой байна.

—Техникээ хэзээ заһабарилжа эхилхэбта, гэжэ колхозой инженер нүхэр Содбоевһоо асуухада:

— Мүнөө хүн үгы. Хуряалгын урда тээ хэды хоног соо заһабарилжа үрдинэ бэзэбди. Тиигээдшье комбайнай полотноһоо эхилээд, запасной частьнууд дутуу байна,—гэжэ һанаа амарханаар хөөрэжэ байна.

Колхозой центртэ байһан ехэ тоог үрмэдэһэ ногоондо даруулшанхай, ойроошье хүртөөгүй байха юм. Орооһо таряа хэхэ хоёр ехэ сарай хушагдаагүй. Эндэхи орооһо ашадаг машина, автотранспортёр, зернопульт, орооһо сэбэрлэдэг элдэб машина мүн лэ эндэ тэндэ хаяатай, үшөө заһабарилагдаагүй байна бшуу. Эдэ бүхы техникэ, машинаяа хушалтатай газарта хадагалха аргатай аад, эндэхи хүтэлбэрилэгшэд ниитын зөөридэ эзэн бусаар хандадагынь гайхалтай. Тиихэдэ Исэнгын хойморой, Алтанай полевой станууд хүсэд бэлэн болоодүй.

Мүн тиихэдэ «Рассвет», «Победа» колхозууд ургаса хуряалгада хүсэд бэлдээдүй. Июлиин 22-то болоһон партиин айкомой пленум дээрэ ургаса хуряалгада бэлэдхэл тухай асуудал түсгаар зүбшэгдэһэн байгаа. Ургаса хуряалгада хабаатай машина, зэмсэгүүдые августын 5 болотор заһабарилжа бэлдэхэ шиидхэбэри тиихэдэ абтаһан юм. Теэд аймагай колхозууд, совхоз энэ шиидхэбэри бэелүүлхын түлөө биратай юумэ хэнэгүй.

Тиимэһээ аймагай колхозууд болон совхоз, аймгүйсэдкомой хүдөө ажахын инспекци ургаса хуряалгада бэлэдхэлэй хүдэлмэри шамдуулхын тушаа хэмжээ абахаар болобо.

Ц. Дандаров.

Халаахай

НИГЭЖЭ ӨӨҺЭДЫГӨӨ МЭХЭЛНЭ

Заиграйн аймагай Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой гурбадахи комплексно бригадынхид (бригадирынь нүхэр Батуев) буртаг үбһэ һүхөөр хэршэжэ, силос дараһан нэрэ зүүжэ нюдэ бүрлэнэ. Теэд эдэнэр иихэдээ хэниие мэхэлнэ гээшэб? Өөһэдөө өөһэдыгөө мэхэлнэ, хайран сагаа дэмы хаяна бэшэ аал?!

Саг эльгээхэ гээ юм һаа
Саахануур бодохо ёһотойбди:

Шүдхэр абаашаг, дүүтэмни,
Шүдөөрөө жажалаад дараялши!

Зурагынь **Ф. БАЛДАЕВАЙ**,
Үгэнь **Ш. НИМБУЕВАЙ.**

Автобусой ябадалые гуримшуулха

Редакцида ерэһэн бэшэг

Һүүлэй жэлнүүдтэ республикымнай холын аймаг, город болон хүдөө тосхонуудаар автобус, хүнгэн машинанууд ябадаг, самолёт ниидэдэг боложо ехэ һайшаалтай болоо. Юуб гэхэдэ ажалшад хэрэгтэй сагтаа ябуул машина бэдэржэ зобоногүй.

Гэбэшье, зарим, илангаяа хүдөө нютагуудта тэдэнэй ябадалынь хүсэд гуримшуулагдаагүй байха юм. Һаяхан болотор Городок городһоо Закаменай Санага нютаг хүрэтэр 18 хүнэй һууритай автобус саг үргэлжэ ябадаг юм һэн. Теэд тэрэмнай һүүлэй үедэ ехэ гуримгүйгөөр, тодорхой саггүйгөөр ябадаг болошоо. Заримдаа огто ерэдэггүйшье ушарнууд али олон үзэгдэнэ. Тэрээнһээ боложо хүнүүд бүхэли үдэрөө хээрэ талада автобус хүлеэжэ, үнэтэй сагаа миил барана. Гадна Санага, Утаата, Далахайһаа ябаһан автобусто зон дүүрэн байдаг. Тэрээнһээ боложо Ёнгорбой, Шара-Азарга гэһэн нютагуудай зон хэдэн хоногоор автобус хүлеэхэ баатай болоно. Дурсагдаһан маршрудаар 50 хүнэй һуудаг томо автобус ябуулдаг болоо һаа һайн һэн гэжэ һанагдана.

С. Аюшеев.

Һурагшадаа ажалда дуратайгаар хүмүүжүүлхэ

Закаменай аймагай һургуулинууд ажабайдалтай нягта барисаатай боложо, ажалаа шэнэдхэн хубилгахын түлөө нилээд ехэ оролдолго гаргажа байна.

Һуралсалай мастерскойнууд, кабинедүүд хамтын хүсөөр баригдана. Аймагай һургуулинууд һурагшадые ажалда хабаадуулха зарим тэды дүй дүршэлтэй болоо. Цакирай дунда һургуулиинхид (директорынь нүхэр Д. В. Лаврентьев) хамтын ажалда эдэбхитэйгээр хабаадалсана. «Победа» колхозой правлени энэ һургуулида 8 га таряалангай газар таһалжа үгөө һэн. Энэ газар дээрээ һурагшад шэнисэ, ячмень, овёс болон тэжээлэй бусад зүйлнүүдые таряа. Мүн туршалгынгаа талмай дээрэ огородой эдеэ, жэмэс, сэсэг гэхэ мэтые таринхай.

Хабартаа һурагшад һургуулиингаа газаагуур уляангирнуудые һуулгаа. Энэ һургуулиинхид өөһэдыгөө хүсэд хангадаг болоо. Һурагшад хэшээлнүүдэйнгээ һүүлээр классуудаа өөһэдөө сэбэрлэдэг, неделидээ нэгэ дахин палааха угаадаг юм.

Мүн туулайнуудые үсхэбэрилнэ. Һургуулида өөһэдын туулайн һайн байра бии. Иигээд «Победа» колхоздо мянга гаран тахяагай дальбараануудые тэнжээжэ үгэхэнь.

Хабарай амаралтын үедэ һурагшад өөһэдынгөө хүсөөр һургуулидаа 500 кубометр түлеэ бэлдээ.

Мүнөө үбэлһөө Цакирай дунда һургуулиин 7—10 классай һурагшад «Победа» колхозой мал ажалай гүүртэнүүдтэ хүдэлэлсэдэг болохо. Энэ колхозой 105 га талмай дээрэ таригдаһан 20 га хартаабха, 65 га кукуруза болон наран сэсэг, 20 га тэжээлэй корнеплодуудые һурагшад харууһална.

Бүри хабар эртэ байхада һурагшад түрэл колхозойнгоо тарилгын талмай дээрэ 500 тонно наг шэбхэ гаргаһан юм.

Колхозшье һургуулида баһа ехэхэн туһа хүргэдэг. Спортивна зал барихынь тула барилгын модо һургуулиин газаа асаржа үгөө.

Үнгэрэгшэ жэлдэ һургуулиин уран дархалалгын мастерской (багшань Д. Ж. Доржиев) һайнаар хүдэлөө. Һурагшад һургуулидаа табуреткэнүүд, портредэй раманууд, номой шкафууд болон сэсэгэй табюурнуудые олоор хээ.

Һурагшадые ажалда дуратайгаар хүмүүжүүлхэ хүдэлмэри Закаменск городой 7-дохи һургуулида (директорынь нүхэр А. С. Серебряков) мүн лэ эмхитэйгээр ябуулагдана. Үнгэрэгшэ һуралсалай жэлэй хоёрдохи хахадта эндэхи һурагшад 40 гаран тонно түмэрэй хаядаһа суглуулжа тушаагаа. Эдэнэр шубуунай фермэ, спортивна талмай, теплицэ баряа. Иигээд городой 8-дахи, 7-дохи һургуулинууд һургуули хоорондын мастерской бариха юм. Мүн һурагшад «Коммунизмын зам» колхозой поли дээрэ хүдэлхэ, нютаг ороноо шэнжэлхэ походто ябаха юм.

Михайловкын дунда һургуули дүүргэгшэд Павел Островский, Михаил Соктоев, Юрий Федосенко, Анатолий Злыгостев, Иван Попов гэгшэд механизаторнуудаар, Рима Янькова, Таня Корнакова гэгшэд хурьгашадаар мүнөө түрэл колхоздоо хүдэлжэ байна. Эдэнэр өөһэдынгөө эрхим ажалаар аймаг соогоо суурхажа, колхознигуудта магтуулна.

Баһа аймагай долоон жэлэй һургуулинууд энэ талаар ехэ дүршэлтэй боложо байна. Жэшээлхэдэ, Хужарай, Мыло-Бортойн долоон жэлэй һургуулинуудай һурагшад зунайнгаа амаралтын үедэ колхозуудтаа үбһэ хуряалга, тугал адуулалга гэхэ мэтэ ажалда хабаадалсана. Мыло-Бортойн долоон жэлэй һургуули (директорынь К. И. Сонголов) нёдондо жэлдэ шлакблогоор һуралсалай мастерской баряа һэн. Һайн ажалайнь түлөө һургуулиие республикын Гэгээрэлэй министерство мүнгөөр шагнаа.

Манай аймагай һургуулинууд энэ дүй дүршэлөө бүри баяжуулха зорилготой.

М. Бутаков,
Закаменай аймагай арадай гэгээрэлэй таһагай инспектор.

Искусствын, уран зохёолой ДЕКАДАДА БЭЛЭДХЭЛ

Балетмейстер М. С. Арсеньев

...Сцэнэ дээрэ зургаан залуу хатаршад. Тэдэнэр «Мэндээшэн» гэжэ бурят хатар зүрхэ сэдьхэлээ хүдэлэн баясамаар гүйсэдхэнэ. Хүсэтэ шамбай хүдэлсэнь, костюмуудынь, шонын арһаар хэһэн үндэр үндэр малгайнуудынь—бултадаа бурят арадай искусствын түхэл маягтай..

Энэ хатар һэрюун һэбшээхэн шэнги аали номхон, «Хани барисаан» гэһэн башкир арадай хатараар һэлгэгдэнэ...

Ород кадриль хатар наадалган боложо, басагад шуумгай түргөөр эрьелдэн, хүбүүд хүнгэхэнөөр үбдэгөө нугалан басагадаа тойроно...

Энэмнай Бурядай дуу, хатарай ансамблиин концерт боложо байна гээшэ. Тэдэнэр ород, украин, молдаван, энэдхэг хатарнуудые шадамараар гүйсэдхэнэ.

Арбаад жэлэй саана эмхидхэгдэһэн бурядай дуу, хатарай ансамблиин баледэй группын ударидагшаар дүй дүршэл ехэтэй балетмейстер Михаил Сергеевич Арсеньев томилогдоһон байгаа. М. С. Арсеньев 1919 ондо Москвагай хореографическа училищи дүүргээд, ССР Союзай гүрэнэй академическэ Ехэ театрын баледэй группада ороо һэн. Нүхэр Арсеньев бэлигтэй танцашан байһандаа эндэ түргэн өөдөө дэбжэжэ шадаа. Хүдэлжэ эхилһээр гурбан жэл болоод байхадаа бэеэ даанхай солист болоо һэн. Тиигэһээр нүхэр Арсеньев режиссерой ажал-ябуулгаар һонирхожо эхилбэ. 1927 ондо Арсеньев балетмейстер болгогдоо.

1937 ондо Бурядай республика ерэжэ, хүгжэмтэ драмын театрта хүдэлөө һэн.

Бородинай «Игорь тайжа» гэжэ оперо сооһоо «Пловециинхидэй хатарые,» Гуногой «Фаустһаа» «Вольпургиин һүни» гэжэ хатарые, Асафьевай «Бахчисарайский фонтан» гэһэн балет болон бусад олон хатарнуудые табигша бэлэй.

Нүхэр Арсеньев бурядай оперо, баледүүдые табилгада оролдосо ехэтэйгээр хандадаг һэн. Эндэ бурят арадай хатарай баян түүхэтэй танилсаа. Бурядууд хүндэ хүшэр, хэдэн дабхар дарлалта доро байгаашье һаа, уран сэсэн үльгэр түүхэ хэлсэхэһээ тадна, хатар нааданда ехэ дуратай байгаа. Тэдэнэр эсэхэ сусахые мэдэнгүйгөөр хэдэн олон орёо нарин хатарнуудые—«Дэрбээшэн», «Хуранудай хатар», «Гүгэс» болон бусадые наададаг һэн. Мүнөөшье «Ёохорые» хото хүдөөдэ үбгэн залуугүй ехэл шадамар бэрхээр наадана ха юм. Һайндэр гү, али үдэшын наадан бүхэндэ залуушуул «Осоо», «Ягоруухай» наадангүй үнгэрдэггүй.

Бурят арадай хатарай баян фольклороор нүхэр Арсеньев һонирхожо эхилбэ. Бурядуудай хатар наадандаа ажабайдалаа харуулжа шададаг байһан ушар балетмейстерэй анхаралые татаа.

Арсеньевэй хүтэлбэрилдэг дуу болон хатарай ансамблиин хатаршад эхэнхидээ аймагууд болон городуудай уранһайханай харалгада шалгараһан хүдөөгэй залуушуул, хүгжэмэй училищиие дүүргээшэд юм.

Хатаржа байхадаа хүл гараа, тархи, бэеэ хатарай хүгжэм доро абажа ябаха гээшэ тиимэ бэлэхэн хэрэг бэшэ. Иимэһээ нүхэр Арсеньев һургажа байһан зондоо шанга эрилтэ табидаг. Хайшан гээ һаа ам

жалта туйлажа, харагшадай зүрхэ сэдьхэл хүдэлгэжэ шадаха бибди гэжэ ансамблиингаа хатаршадта тэрэ ойлгуулан хөөрэдэг. Тиимэһээ артист бүхэн өөрынгөө зорилго бэелүүлхын тула оролдосотойгоор ажалладаг юм.

Эгээ түрүүн М. С. Арсеньев бурядуудай дунда мэдээжэ болоһон хатарнуудта артистнуудаа һургажа эхилээ. «Һээрэ даралга», «Хурануудай хатар», «Агнуушадай хатар» гэхэ мэтые табихадаа бурят арадай аман зохёолые, ёһо заншалые һайса мэдэхэ хэрэгтэй байгаа. Ехэ хүдэлмэри хэһэнэйнь һүүлээр эдэ хатарнууд харагшадай үнэхөөрөө һонирхомоор боложо шадаһан байха юм. «Ёохор» гэжэ бүгэдэндэ мэдээжэ хатар бэлдэхэдээ нүхэр Арсеньевэй хэһэн ажалые онсо тэмдэглэхэ шухала. Энэ хатарые республикымнай бүхы аймагуудта гүйсэдхэдэг. Тиихэдээ аймаг бүхэндэ өөһэд өөһэдынхеэрээ наададаг. Тиимэһээ «Ёохорой» эгээ һайн вариантые абажа, тэрээн дээрээ үни удаан хүдэлһэнэйнгөө ашаар ёһотойл арадай хатар болгожо табяа.

Арадай хатарнуудые бэлдэжэ табихаһаа гадна Михаил Сергеевич хатарнуудые зохёожо табидаг. Арадай абари зан, гуримуудые һайнаар мэдэжэ абахын тула нүхэр Арсеньев республикын аймагуудаар хододоо ябадаг.

Композитор Ж. Батуевай бэшэһэн «Колхозно сюитые» ансамблиин коллектив ирагуу гоёор гүйсэдхэнэ. Эндэ балетмейстерэй оролдолго баһал бии юм.

Бурят ороной хүгжэн һалбарһан ажабайдалые харуулһан зохёолнуудай тоодо Д. Аюшеевэй «Байгал дээрэ», Б. Ямпиловай «Хэжэнгын гол» болон бусад ороно. Эдээн соо бурядуудай эрхэ сүлөөтэ ажал, сэнгүү хүхюу амаралта һайнаар харуулагдана. Мүн эндэ Арсеньевэй хүтэлбэрилдэг коллектив ехэхэн үүргэ дүүргээ.

М. С. Арсеньев манай ороной бэшэшье арадуудай хатарнуудые абьяастай бэрхээр табидаг.

Нүхэр Арсеньевэй хүтэлбэрилдэг коллективэй туйлаһан амжалта тон ехэ. Жэшээнь, ансамблиин коллектив сооһоо РСФСР-эй габьяата, Бур АССР-эй арадай артистка Т. Гергесова, БурАССР-эй габьяата артистнууд Е. Егоров, М. Санжиев, В. Тумурова, С. Барцева болон бусад шалгаран гараа.

Һүүлшын хэдэн жэлэй туршада ансамблиин коллектив Советскэ Союз соогуураа гастрольдо ябаа. Сибириин олон нютагуудаар, Алас Дурна зүгтэ, Уралда, РСФСР-эй Центральна областьнуудта, Балтиин далай шадарай союзна республикануудта, Белорусси, Украина, Молдави, Грузи, Армени, Азербайджан болон Дунда Азиин союзна республикануудта ябажа, харагшадта халуунаар угтагдаа һэн.

Мүн 1956 ондо ансамбль Монголой Арадай Республика ошожо, уран бэлигээ харуулаа һэн. «Монголын сонин» газетэдэ ансамблиин концерт хараһан нэгэ эхэнэр иигэжэ бэшээ һэн: «Сцэнэ дээрэ «Ёохор» гэжэ бурядай хатар наадахадань, дүхэригтэнь ороод, тэдэнээр наадалсашаһайб гэжэ һанааб». Аяншалгань ансамблиин коллективэй хүсэд һайнаар хүгжэн һалбаржа байһыень гэршэлээ.

Багахан статья соо ансамблиин хатаршадай нугаршагүй хүтэлбэрилэгшэ, коммунист М. С. Арсеньевэй бүхы ажал-ябуулгые бултыень тэмдэглэхэ бэрхэтэй.

Бурядай АССР-эй искусствын хүгжэлтэдэ элитэ ехэ габьяатай байһандаа нүхэр Арсеньев 1948 ондо «Хүндэлэлэй тэмдэг» орденоор шагнагдаһан, 1943 ондо Бурядай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указаар «Бурядай АССР-эй габьяата артист» гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэдэ хүртэһэн байна. Тэрээнһээ гадна, нүхэр Арсеньев Агуу Ехэ Октябриин революциин 40 жэлэй ойдо зорюулагдаһан театр болон ансамбльнуудай Бүхэсоюзна фестивалиин дипломант юм.

— Бурят орондо хатарай артистнуудые хүмүүжүүлэн гаргалсаха, бурядай балетнэ искусствые хүгжөөлсэхэ гээшэ минии гол зорилго,—гэжэ нүхэр Арсеньев омогорхон хөөрэнэ. Удхаараа социалистическэ, түхэл маягаараа национальна манай культурада аша габьяатай байһандаа Михаил Сергеевич омогорхохо дүүрэн эрхэтэй.

Бурядай АССР-эй дуу, хатарай ансамбль ансамбльнуудай Бүхэсоюзна фестивалиин лауреат юм. Ансамбль соогоо хатарай группа илгаран гарадаг.

Бурят арадай культура, искусство ород арадай культура, искусствын нүлөөн доро хүгжэн, оронойнгоо түрүү искусствонуудай эбтэй бүлэдэ оронхой.

Манай республикын соёлой хүгжэлтэдэ «Энхэ Булат Баатар» гэжэ Бурядай түрүүшын гайхамшагта оперо бэшэһэн, композиторнуудаймнай багша М. П. Фроловой, композиторнууд В. И. Морошкиной, П. М. Берлинскиин, Р. М. Глиэрэй аша туһа тон ехэ юм.

Тэдэнэй дунда балетмейстер М. С. Арсеньевэй нэрэ мүн лэ оролсохо ёһоороо оролсохо байна.

Ю. Болдонов.

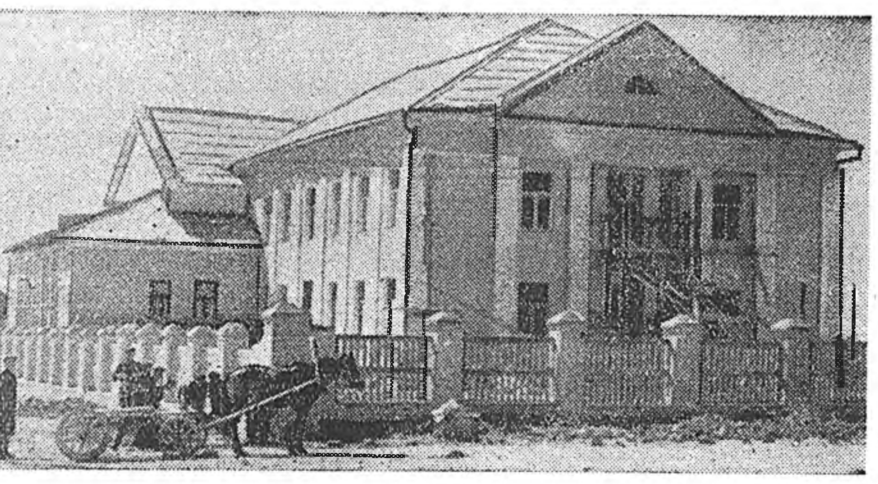

Аймагай түб тосхон—Ново-Селенгинскэдэ Культурын шэнэ байшан һаяхан ашаглалгада үгтэбэ. Энэ байшангые Галуута-Нуурай барилгашад, нютагай дархашуул бариһан байна. Зураг дээрэ: Культурын шэнэ байшан.

С. Глазуновой фото.

Хилэ сахигшад илаба

«Динамо» бүлгэмэйхидэй зунай хоёрдохи спартакиада болобо. Мэргэн буудалгаар үнгэргэгдэһэн мүрысөөндэ долоон команда хабаадалсаһан байна. Бага калибрын пистоледээр 50 метрын зайда буудагшадһаа погранотрядай түлөөлэгшэ Гусев нэгэдэхи һуури эзэлээ. Бага калибрын буугаар үбдэг, хүл дээрээ, мүн хэбтээд буудагшад сооһоо Коняев (Кяхта) шалгаржа, 253 очко абаа. Тиигэжэ нүхэр Коняев түрүү һуури эзэлээ.

Эхэнэр буудагшадай дундаһаа программын бүхы нормо дүүргэһэн погранотрядай түлөөлэгшэ, нэгэдэхи разрядай спортсмен Ваймберг түрүү һуури эзэлһэн байна.

Мүрысөөнэй һүүлшын үдэр дүн гаргагдахадаа, хилэ сахигшадай команда дүрбэн түрүү һуури эзэлжэ, дамжуулгын шанда хүртөө. Советскэ районой милициин таһагай команда—хоёрдохи, гүрэнэй аюулгүйе сахиха комитедэй түлөөлэгшэд—гурбадахи һуури эзэлһэн байна.

Р. Григорьев.

Фенологой тэмдэглэл

АВГУСТ

Зунай һүүл һара бологшо августда халуунай үе нэгэ бага бууража эхилдэг байна. Республикын урда, дундуурхи аймагуудта дунда зэргээр 15 градусһаа 17 градус хүрэтэр дулаан болодог, хойто аймагуудта, илангаяа Байгал шадар һэрюуншэг болодог юм. Эдэ аймагуудта дунда зэргээр 10—14 градус дулаан байдаг. Үдэртөө 26 градусһаа 30 градус, заримдаа 36—40 градус хүрэтэр халуун болодог байна.

Һарын һүүл багаар, һүниндөө хүйтэржэ, хюруу унадаг. Зарим жэлнүүдтэ августын түрүүшын хахадта үүлэгүй сэлмэг үдэрнүүд болодог, хоёрдохи хахадһаань зунай халуунай амисхаал нэтэ бага бууража эхилдэг юм. Ехэ уһатай, сахилгаатай аадарай орохын хажуугаар мүндэрородог. Заримдаа һарын һүүл багта хойто зүгһөө ехэ хүйтэнэй буухада бороо ородог, хада газараар саһан унадаг.

Августын эхеэр олон сэсэг задаржа, тала дайдые шэмэглэн гоёно. Олохон ургамал эдеэшэжэ дүүрээд, үрэһөө тараажа эхилдэг. Янза бүриин үрэ жэмэс, тэрэ тоодо нэрһэн, гүлзээргэнэ, үхэр нюдэн, мойһон хүсэд эдеэшэдэг юм. Һарын һүүл батаар алирһан, һамар гэхэ мэтэ эдеэгээ хүсэдэг.

Эдеэгээ хүсэһэн үтэрсэ, томат, мүн бусадшье ургамалнууд хуряагдажа захалдаг байна. Августын түрүүшын арбан хоногой һүүлээр эртын орооһото ургамалнууд хүсэд эдеэшэжэ, түүбэрилэн хуряалга эхилдэг.

Илааһа, батаганаанууд, эрбээхэй гэхэ мэтэ олон байдаг. Хүдүү, хура, торхируунуудай дальбараанууд дэгжэжэ, жэмэсээр хоолложо эхилдэг юм. Халуун ороной шубууд нютагаа бусахаяа бэлэдхэжэ эхилдэг байна. Нугаһанай дальбараанууд дэгжэжэ, һарын хоёрдохи хахадта агнуури хэхээр болодог.

Талын тахяа гэжэ нэрлэгдэдэг тоодогуудай дальбараанууд тэнжэжэ, эхэнүүдтэйгээ сугтаа бэлшэжэ эхилдэг. Хүгшэрһэн зумбараанууд һарын һүүл багаар эшээндээ орожо эхилдэг юм. Эгээл энэ үедэ баабгайнууд даахяа унагаагаад, жэмэстэй газарнуудаар бэлшэдэг. Ойн ан амитад, тэрэ тоодо хэрмэн һархяагуудые, жэрхи — һамар бэлэдхэжэ захалдаг байна. Охотноонууд байра шадараа үбһэ ногоо ехээр суглуулжа обоолдог.

Байгалай омоли түрэһээ хаяхаяа һарын һүүл багаар гол мүрэнүүд өөдэ үгсэжэ эхилдэг. Августын хоёрдохи хахадта таряа хуряалга республикын бүхы аймагуудта эхилдэг байна.

Хилын саанаһаа

Хитадта промышленна барилганууд бодоно

ПЕКИН, августын 3. (ТАСС). Мүнөө жэл Хитадай Арадай Республикада капитальна барилга үзэгдөөгүй хурдан түргэнөөр ябуулагдажа байна. Гансахан Харбин городто 163 промышленна предприяти үргэдхэгдэжэ, баригдажа байна. Тэдэнэй дунда подшипник хэдэг завод, электромеханическа, турбинануудые хэдэг болон бусад заводууд баригдажа байна. Городой олон шэнэ барилганууд продукци гаргажа эхилээ. Жэшээлхэдэ, Харбинай паротурбинна заводой коллектив орон доторoo түрүүшын турбина бүтээн гаргаа.

Корейе сүлөөлһэнһөө хойшо 14-дэхи жэлэй ой угтуулан

ПХЕНЬЯН, августын 3. (ТАСС). Корейе Советскэ Армиин сүлөөлһэнһөө хойшо 14 жэлэй ой—Корейн арадай ехэ һайндэрые КНДР-эй промышленностиин хүдэлмэрилэгшэд ажалай ехэ амжалтаар угтажа байна. Орондоо бүри ехэ металл, шулуу нүүрһэ, цемент, химическэ үтэгжүүлгэнүүдые, бүд болон бусад продукци үгэхэ!—иимэ уряал доро промышленностиин ажалшад хүдэлнэ.

Энэ жэлдэ промышленностиин валовой продукци нёдондо жэлэйхиһээ хоёр дахин ехэ байхаар хараалагдана гэжэ долоон һарын дүн харуулна. Үйлэдбэреэ ехэ болгохын түлөө мүрысөөндэ оролсон, предприятинуудай, цехүүдэй, бригадануудай коллективүүдэй ажалай амжалта тухай хэблэл үдэр бүри мэдээсэнэ. Ажалай бүтээсэ эрид дээшэлнэ. Энээнэй ашаар ехэ продукци бүтээн гаргагдахаар хүлеэгдэнэ.

Дотор Монголой малшадай амжалта

ПЕКИН, августын 3, (ТАСС). Дотор Монголой малшад арадай засагай тогтоһон сагһаа хойшо адуу малайнгаа тоо толгойе олошоруулха хэрэгтэ ехэ амжалта туйлаа. 1949 ондо Дотор Монголой автономно областьдо оройдоол 9,4 миллион толгой мал байгаа һаа, мүнөө жэлэй эхеэр 24,5 миллион толгой болоо. 1958 оной июль—1959 оной июниин туршада үүлтэртэ эбэртэ бодо малай, адуу болон хонидой тоо толгой 7,65 миллион толгойгоор олошороо.

«Жэньминь жибао» газетын мүнөөдэр мэдээсэһэнэй ёһоор, Дотор Монголой автономно областиин малшадай зүблөөн боложо, тэрээн дээрэ сабшалан болон бэлшээреэ уһалһанай, бата бэхи база байгуулһанай, мал эмшэлхэ, харууһалха хэрэгые һайжаруулһанай ашаар малай тоо толгой олошороо гэжэ тэмдэглэгдээ.

Энэ зүблөөн малайнгаа тоо толгой олошоруулха, үүлтэрыень һайжаруулха тодорхой түсэб баталан абаа.

Вена. Залуушуул болон студентнүүдэй Бүхэдэлхэйн 7-дохи фестиваль. Залуу багшанарай уулзалга. Красноярскын № 1 дунда һургуулиин багша Е. Г. Ротанова (дундань) Румыниин багша Текле Вучидэ значок бэлэглэжэ байна.

ТАСС-эй фотохронико.

Айлшалалсахые США-гэй сенаторнууд һайшаана

ВАШИНГТОН, августын 3. (ТАСС). Америкын хэблэлэй агентствын корреспондентнүүдэй мэдээсэһэнэй ёһоор, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Н. С. Хрущевой, США-гэй президент Д. Д. Эйзенхауэрай айлшалалсаха тухай мэдээсэлые конгрессэй хүтэлбэрилхы бүлэг хүнүүд һайшаан угтаһан байна. «Ассошиэйтед пресс» агентствын корреспондентын мэдээсэһэнэй ёһоор, демократическа партиһаа дэбжүүлэгдэһэн сенатор (Алабама штат) Джон Спаркмэн энэ айлшалсалган «эгээн һайн юумэн гээшэ» гэжэ хэлээд, Советскэ Союзда президентын ошохо тухай ехэ хананги байһанаа мэдүүлбэ. Демократическа партиие толгойлогшын туһалагша сенатор М. Мэнсфильд энэ айлшалсалгые дэмжээд, Советскэ Союзда президентын ошохо тухай шиидхэбэрие бүрин дэмжэхэ байһанаа мэдүүлбэ.

Айова штадһаа дэбжүүлэгдэһэн сенатор, республиканец Б. Хикенлупер «манай эндэ Хрущевой ерэлгэ ехэл һайн» гэжэ һанамжаа мэдүүлээ.

США-гэй президент Д. Д. Эйзенхауэр пресс-конференци хэбэ

ВАШИНГТОН, августын 3. (ТАСС). Мүнөөдэр тусхайтаар зарлагдаһан пресс-конференци дээрэ президент Д. Д. Эйзенхауэр иигэжэ соносхобо: байгша оной сентябрьда Холбоото Штадуудта айлшаар ерэхыень СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Н. С. Хрущевые би уряаб. СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Н. С. Хрущев энэ дурадхалыемни һайшаан абаа гэжэ президент хэлэбэ. Тэрэшэлэн СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Н. С. Хрущев энэ уряаем угтуулан, Советскэ Союзда айлшаар ерэхыем уряа. Энээниень ехэ ханангяар угтан абааб гэжэ президент мэдээсэбэ.

СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын, США-гэй президентын бэе бэедээ айлшалалсаха тухай мэдүүлгые президент уншаба.

Энэ уулзалга дээрэ һанамжануудаа андалдалгын удхашанар тухай тогтохо зуураа, Советскэ Союз Холбоото Штадууд хоёрой хоорондохи харилсаае һайжаруулха хэрэгтэ энэ айлшалалсалга туһа хүргэхэ юм гэжэ найдажа байһанаа Эйзенхауэр мэдүүлээ. Энэ айлшалган дээдэшүүлэй зүблөө үнгэргэхэ ябадалда хабаадахагүй юм гэжэ президент хэлэбэ. Гэбэшье энэ айлшалган правительствонуудые толгойлогшонорой зүблөөе зарлаха ябадалда туһатай үрэ дүн туйлаха хэрэгтэнь Женевэдэхи гадаадын хэрэгүүдэй министрнүүдые «зоригжуулха» юм гэжэ найдажа байһанаа тэрэ мэдүүлнэ.

Айлшалха зуураа, баруун бүхы оронуудай үмэнэһөө үгэ хэлэхэгүй, харин СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Н. С. Хрущевтой хөөрэлдэхэдөө, гансахан Холбоото Штадуудай хараа бодолые тодорхойлхо байһанаа президент хэлэбэ. Гэхэ зуура, энэ һарын эсэстэ, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын США-да ерэхэһээнь урид, баруун оронуудай правительствонуудые толгойлогшонортой зүбшэлдэхын тула Европо ошохоор хараалжа байһанаа Эйзенхауэр мэдээсэбэ. Баруун оронуудай правительствонуудые толгойлогшонор, гэжэ тэрэ хэлэбэ, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ США-гэй президент хоёрой хоорондоо айлшалсаха тухай зүбшэлдэхэ зуураа, энэ асуудалые һайшааһан байна.

Венэдэхи фестиваль дээ[...]

ВЕНА, августын 3. (ТАСС) [...] нөөдэр фестиваль дээрэхи за[...] та пресс-конференциие Аф[...] оронуудай түлөөлэгшэд үнгэ[...] Пресс-конференцидэ олон ор[...] дай журналистнууд хабаадал[...]

Фестивалиин главна врач д[...] Хент гэгшэдэ үгэ үгтэнэ. Ф[...] вальда хабаадагшадай [...] үбшэн тараһан тухай [...] дал хуурмаг үгэнүүдые зари[...] зетэнүүдэй тарааһаниие тэрэ [...] барилжа үгэбэ. Фестивальда х[...] дагшадай дунда хүндөөр үбш[...] ушар үгы гэжэ доктор Хент мэ[...] бэ. Фестивальда хабаадаһан а[...] хүнүүд ехээр дууляһан, хашх[...] дээрэһээ хоолойгоо үбдэһэн [...] жэ тэрэ мэдүүлээ.

Удаань Африкын залууш[...] Соведэй президентын ор[...] И. Тункара үгэ хэлэбэ. Аф[...] залуу түлөөлэгшэд Африкын [...] дуудай бодото ажабайдал [...] журналистнуудта хэлэжэ үгэх[...] сэлэнтэй гэжэ тэрэ онсолон тэ[...] лэнэ. Юуб гэхэдэ, эндэхи ар[...] дай ажабайдал буруугаар х[...] лагдадаг юм. Африкын хэдэ [...] арадуудые баруун оронуудай к[...] низаторнууд тэсэшэгүйгөөр му[...] нэ. дарлана гэжэ И. Тункара [...] нэ.

Һүүлээрнь Африкын түлөөлэ[...] журналистнуудай олон тоото [...] далнуудта харюусаа.

Атомна болон водоро[...] буу зэбсэг хорихын тү[...]

ТОКИО, августын 3. (ТА[...] Мүнөөдэр Наоэцу городто ат[...] болон водородно буу зэбсэг [...] хын түлөө баруун Япониин ар[...] ной түлөөлэгшэдэй конференц[...] лоо гэжэ газетэнүүд, радио м[...] сэнэ.

Баруун, зүүн оронуудай пр[...] тельствонуудые толгойлогшон[...] зүблөөе зарлаха, атомна боло[...] дородно буу зэбсэгые хорихо т[...] асуудалые шиидхэхэ хэрэгтэй [...] конференцидэ хабаадагшад м[...] лээ. Удаань Япониие ядерна [...] зэбсэгээр зэбсэгжүүлгые, Яп[...] сэрэгые хилын саана эльгээхые [...] руушааһан резолюци баталан [...]

НАТО-дэ хабаададаг оронуу[...] далайн-сэрэгэй хүсэнүүд маневр хэнэ

КОПЕНГАГЕН, августын [...] (ТАСС). Мүнөөдэр НАТО-д[...] баададаг оронуудай далайн-сэр[...] хүсэнүүдэй ехэ маневр бо[...] эхилбэ. Тэндэ Англиин, Ба[...] Германиин, Норвегиин, Дании[...] корабль хабаадалсана. Маневр[...] густын 14 болотор үргэлжэлхэ [...]

Маневрые хүтэлбэрилэгш[...] дунда Баруун Германиин адм[...] Г. Герлах бии. Дэлхэйн хоёр[...] дайнай үедэ гитлеровскэ оф[...] байһан Герлах Норвегидэ эзэ[...] түримхэй фашистска добтол[...] хабаадаһан юм.

Энэ маневр уласхоорондын [...] далые бүри шангадуулха гэһэн [...] рилготой юм гэжэ хэблэл заа[...]

Урда-Африкын Союзай зон ехээр доромжологдоно

Африка түбиин урда зүгтэхи Англиин харьяата (доминион) Урда-Африкын Союзай (ЮАС-ай) томо хотонуудай нэгэн—Дурбан гэдэгтэ июниин тэн багаар шуһата тулалдаан болоо. Като Мэнорой хара шарайта зониие нютагһаань сүлэхэ тухай захиралтын гараһан дээрэһээ тиимэ тулалдаан болоһон байна.

Дурбанай район—Като Мэнорто 60 мянга шахуу африканецууд, 40 мянган индиецүүд ажаһуудаг юм. Элдэб расын зоной байрлаха газарые тусхайлан тодорхойлхо ЮАС-тахи хуулиин үндэһөөр олонхи индиецүүдэй, бүхы африканецуудай тэрэ нютагһаа гаража ошохыень дурадхаһан байгаа. Засагай газарайхид Като Мэнорой хара шарайта зониие Дурбанһаа холо бэшэ байдаг тосхонуудай нэгэн худар абаашаха гэжэ оролдоно. Түрүү үзэл бодолтой хэблэл тэдэ тосхонуудые «африканска гетто» гэжэ зэбүүрхэнгеэр нэрлэдэг. Африкын таба мянган эхэнэрые сүлэхэ ябадалда эсэргүү буруушаалгын тэмдэг болгон, Дурбанда ехэ демонстраци эмхидхэгдээ. Засагай газарайхид «ёһо гурим һэргээн тогтоохын» тула полициинхидые дуудаһан байна. Нюдэнһөө уһа гаргадаг газтай бомбо, шиидам гэхэ мэтэнүүд хэрэглэгдээ. Хэды тиигэбэшье һаань, африканецуудай буһалгаалан бодолго угаа ехэ далайсатай болоод, засагай газарайхид эгээн хэрзэгы шэрүүн хэмжээнүүдые абаһан, Като Мэнорой зониие автомадаар буудаһан байгаа. Полициинхид демонстрацида хабаадагшадые намнан тараахын тула жадануудыешье хэрэглэһэн байха юм. Энэ шуһата тулалдаанай үедэ табан африканец алуулжа, 50 гаран хүн шархатаа. 50 шахуу демонстрантнар түрмэдэ хаагдаа.

Тэрэнэй удаа бүхы орон доторнь хара шарайта зоной ниитын организацинуудта эсэргүү хэһээлгэ, мүрдэлгэ эхилээ. Полициинхид Иоганнесбургдахи Африканска национальна конгрессэй байрада добтолжо, бүхы документнүүдыень абаһан байна. Конгрессэй трансваальска таһагай түрүүлэгшэ Сибанда гэгшэ хиналтада абтанхай. Тус организациин генеральна секретарь Дума Нокве гэгшын табан жэлэй турша соо суглаанда хабаадахыень хорёо. Урда-Африкын демокрадуудай конгрессэй түрүүлэгшэ Питер Билевельдт гэгшэ тушаа мүн тиимэл хэмжээн абтаа.

ЮАС-ай 14 миллион хүн зоной 2,9 миллиониинь европынхид болоно. Бэшэ зониинь—африкынхид (9,3 миллион үлүүтэйнь), муладууд, индиецүүд юм. Гэхэ зуура сагаан шарайта зониинь хара шарайтанһаа үсөөн аад, тэрэ нютагай бүрин эрхэтэ эзэд болоод, дарлан зонхилжо байдаг. Ажабайдалайнь бүхы һалбаринуудта расын доромжолго дэлгэрэнги. 11 миллион үлүүтэй нютаг зоной нэгэшье түлөөлэгшэнь парламентда ородоггүй байна. Европын уг гарбалтай хүнүүд лэ һунгуулиин эрхэ эдлэдэг, нютагай эрэ хүнүүдэй тон багахан хубинь һунгалтада хабаададаг. Тэрэ мүртөө түбхинэһэн һууринжалай, үзэг, бэшэг мэдэлгын, зөөри шадалай хизаарлалтанууд тогтоогдодог байха юм. Нютагай зон оронойнгоо политическэ хэрэгтэ хабаадалгаһаа огтолон зайсуулагданхай.

Урда-Африкын Союзай экономиконь гадаадын капиталай, түбхын түрүүндэ английска капиталай мэдэл доро байдаг. Сагаан шарайта хүнүүд африканецуудай химда сэнтэй хүсые ашаглан, промышленностиин (гол түлэб алта, алмаз малтан абаха предприятинуудай) талаар, мүн томо фермернүүд-европеецүүдэй эзэрхэн зонхилжо байдаг хүдөө ажахын талаар айхабтар ехэ ашаг олзо олодог.

Нютагай хара шарайтай зон юрын хүдэлмэридэ, гол түлэб руднигуудта хүдэллэг, түмэр проволокоор хүреэлэгдэһэн түрмынхидэл адлирхуу ёһо гуримтай лагерьнуудта байралдаг юм. Африкын хүдэлмэришэнэй салин хүлһэн европеец хүдэлмэришэнэй салин хүлһэнһөө 8—10 дахин бага байдаг. Европеец бэшэ батрагай һара соохи дунда зэргын салин хүлһэн европеец батрагай салин хүлһэнһөө 5 дахин доошоо байхаар тогтоогдоно. Салин хүлһэнэй бага, ажалай хүшэр хүндэ дээрэһээ шалтагаалан, африкан хүдэлмэришэдэй наһанай дундуур хэмжээн 30—35-һаа дээшэ болодоггүй байна.

ЮАС-тахи үндэһэн зониие дарлаха, мүлжэхын тулада хэһээлгэ, мүрдэлгын хэдэн олон хэмжээнүүд бии болгогдонхой. Тэдэнэй нэгэниинь «табилга тухай ёһо гурим» болоно. Тэрэнэй үндэһөөр, бэеын үнэншэлгэгүй африкан хүн бүхэн зайгуулда тоологдон, түрмэдэ хаагдажа гү, али баалалтын хүдэлмэридэ ябуулагдажа болохо юм. Табилга тухай хуулиие нютагайнь зон «африканецуудай түрүүшын дайсан» гэжэ нэрлэдэг. «Табилга гээшэ африкан зониие үгырүүлэн хооһоруулһан, эдэнэй иишэ тиишэ ябалгые хизаарлаһан богоолшолгын формо болоно» гэжэ Африкын национальна конгресс мэдүүлээ һэн. Англиин «Дейли геральд» газетэдэ һаяшаг толилогдоһон фотозураг тэрэ хуулиин бэелүүлэгдэдэг арга методүүдые элишэлэн харуулаа. Сагаан самса дээрээ шуһа гоожуулһан залуу африканецай танихаар бэшэ болотороо сохюулһан нюурынь харуулагдана; типографиин тэрэ хүдэлмэришэн, 24 наһатай Эндрюс гэгшын бүхы гэмынь юу байгааб гэхэдэ, табилгагүй дээрэһээ Иоганнесбургын үйлсэдэ полициинхидтэ баригдаһан нүхэрөө зоримгойгоор үмөөрһэн байна; ууралан галзуурһан полициинхид Эндрюсые пистолет буугай эшээр сохиһон байба. «Энэ фотозураг сагаан шарайтанай зонхилолго доро байһан хара шарайтай зониие сүүдэй хуулиин ямар хэрзэгы шэрүүнээр мүрдэдэг, хэһээдэг байһанай зэбүүрхэлтэ гэршэ болоно» гэжэ тэрэ газетэ бэшэнэ.

Африканецуудые сагаан шарайтанай фермэнүүдтэхи баалалтын хүдэлмэридэ ябуулхын тула ЮАС-ай засагаархид табилга тухай хуули ходо хэрэглэдэг. Тэдэ фермэнүүдтэ хүдэлдэг африканецууд тушаа ямараар хандадаг байһанай жэгшүүритэ муухай баримтануудые «Ньюс кроникл» газетэ дурдан бэшээ һэн. Нэгэ африканец улаан гараараа хартаабха малтаха баатай болоһон байгаа ха. Тэрэ хүн дахин хүдэлхөөр болохын тулада 2 һара миин байжа ушартай болоо. Ондоо хүнүүдэй нюргыень сохижо хэһээнэ... Баһа нэгэ африканецай хэлэһэн ёһоор, хинан харагшад хүдэлмэришэдэй тэргэдэжэ ошохогүйн тулада хүлыень зорюута гэмтээдэг байна» гэжэ «Ньюс кроникл» газетэ бэшэнэ.

Ороной ажабайдалай бүхы һалбаринуудта расын доромжололго хэгдэнэ. Һаяшаг ЮАС-ай правительство университедүүдтэ хамта һурахые хориһон үшөө нэгэ хархис хуули гаргаа: университедүүд хара шарайтай хүнүүдые абаха эрхэһээ хаһагдаа; африканецууд ба индиецүүдтэ зорюулагдаһан «үндэһэ угсагаанай колледжинүүд» тогтоогдоо. Олимпиин нааданда хара шарайтай спортсменүүдэй хабаадахые ЮАС-ай правительство хориһон байна.

Урда-Африкын Союздахи засагаархидай зүгһөө үмэглэгдэн, тэндэхи фашистска үзэлтэй организацинууд тархяа бүри ехээр үргэжэ байнхай. Бүри һаяшаг Америкын Ку-Клукс-Кланай жэшээгээр «Ку-Клукс-Клан Африка» гэдэг организаци тогтоогдоо. Энэ организациинь мүн тиимэл нэрэ абаад, хашаха зобоохо, галдаха шатааха, хара шарайта зониие дура зоргоороо хэһээхэ, сохихо, алаха, хюдаха... мэтын арга методүүдые хэрэглэдэг байна.

ЮАС-тахи сагаан хүнүүд [...] дынгөө эзэрхэлгэ зонхилолгые [...] тадхан бэхижүүлхын тула [...] тоото полицитай, армитай ба[...] юм. Тэдэнь алибаа эсэргүүсэ[...] дары түргэн дарахын [...] бомбо ба ехэ буунуудые хэр[...] хээр бэлэн байдаг гэжэ ам[...] канска «Лук» журнал тэмдэг[...] Гэбэшье эсэргүүсэн бодолгын [...] дэлөөн колонизаторнуудай ба[...] газарнуудта улам үргэдэн дэл[...] жэ байнхай.

Дурбанда болоһон шуһата ту[...] даанууд Урда-Африкын Союз[...] үндэһэн зоной айхабтар ехээр [...] раа гутан зэбүүрхэлгын шэнэ [...] ги үүсхээ. Расын политика дэ[...] дэг эзэдтэй фермэнүүд ба пром[...] ленна предприятинуудта бүтэ[...] һэн эд товар худалдан абахая[...] саһан тэмсэл Африкын национал[...] конгрессэй июниин 26-най (энэ [...] «Урда-Африкын сүлөөгэй үд[...] гэгдэжэ ЮАС-та соносхогдон[...] уряагаар бүхы орон доторнь эм[...] хэгдээ.

Эрхэ сүлөөгэй, бэеэ даанхай [...] далай түлөө тэмсэһэн африкане[...] дай хүсэтэ хүдэлөөе буугай һо[...] шье, жада һэлмэшье, нюдэн[...] нёлбоһо гаргадаг газтай бо[...] нуудшье һаатуулжа шадаха[...] Эндэхи зоной тэмсэлые бүхы [...] хэйн арадууд дэмжэдэг, һайша[...] байна. 100 миллион хүнэй һайш[...] дэмжэдэг хүдэлөөнэй хубинь б[...] нобди гэжэ ЮАС-ай 9 миллион [...] риканецууд мэдэнэ.

В. ЧУКСЕЕ[...]

Редактор Ц. Ц. ЦИБУДЕ[...]

Адрес редакции: г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 26. Телефоны редакции редактора —46-32, зам. редактора—32-74, отв. секретаря—27-37, отделов: партийной жизни—34-05, сельского хозяйства и советского строительства—47-59, промышленности и транспорта, пропаганды, информации—35-14, культуры—24-74, писем и рабселькоров —40-49, отдел переводов, корректорская —35-95, бухгалтерия—37-32. Для междугородных переговоров—16.

Н01108. Типография Министерства культуры Бурятской АССР. Зак. № 502[...]